

व्यक्ति-समष्टिना समग्र-स्वस्थ विकास माटेनुं प्रकाशन

आपणुं विचारवलोणुं

वार्ता मेजो-२

बाणकलमे वहेती हास्यवार्ताओ

संपादक : दर्शा डिकाणी

वर्ष : ५

जून, २०१८

अंक : ५

₹. २५.००

વાર્તામેળો
(બાળકલમે વહેતી હાસ્ય વાર્તાઓ)

: સંપાદક :
દર્શા ક્રિકાણી

• પ્રકાશક •
વિચારવલોણું પરિવાર
અમદાવાદ

આપણું વિચારવલોણું : જૂન ૨૦૧૮ : અંક-૬ (૩)

નિવેદન

આપણામાંથી ઘણા એવા સાઠ વર્ષ ઉપરના લોકો હશે જેમણે કોલેજમાં આવતા સુધીમાં મુનશી, પન્નાલાલ, દર્શક, શરદબાબુ વિગેરેની નવલકથાઓ વાંચી લીધી હોય.

હું ક્યારેક વિચારું છું કે આ શિષ્ટ વાંચને આપણા વ્યક્તિત્વ પર શું અસર કરી હશે? જેમણે આવું સાહિત્ય વાંચ્યું નથી તેમનામાં અને આપણામાં શું ફેર હશે? કદાચ આ ફેર પડ્યો હશે કે આપણું ગુજરાતી ભાષા પરનું પ્રભુત્વ વધ્યું હશે, કદાચ આ સાહિત્યએ આપણને વધુ સહૃદયી, સ્વસ્થ અને સમતોલ માનવ બનાવ્યા હશે. બની શકે કે આ આપણી જાણ બહાર થયું હોય.

રવિન્દ્રનાથ ટાગોરે આ બાબતે સરસ લખ્યું છે.

“યૌવનમાં કાર્યક્ષેત્રમાં પ્રવેશ કરતાવેંત જ્યારે જેની જરૂર પડે તે તરત હાથવગું મળી રહે એમ નથી હોતું. જીવનને યથાર્થ નિર્ભરયોગ્ય અને અત્યંત આવશ્યક વસ્તુઓ આપણા જીવનની સાથે સાથે જ વિકાસ પામતી જાય છે. બાળપણથી જો ભાષાના શિક્ષણની સાથે સાથે ભાવનું શિક્ષણ પણ મળતું રહે અને ભાવની સાથેસાથે આખું જીવન વ્યવસ્થિત થતું રહે તો જ આપણાં જીવનમાં એક પ્રકારનાં સાચા સામંજસ્યનું સ્થાપન થઈ શકે.

આપણો દેહ સાડા ત્રણ હાથમાં મર્યાદિત છે. પણ તેથી કોઈ બરાબર સાડા ત્રણ હાથનું ઘર બાંધીએ તો ન ચાલે. છૂટથી હરવાફરવા માટે પુષ્કળ જગ્યા રાખવાની જરૂર હોય છે. શિક્ષણને પણ એ વાત લાગુ પડે છે. નોકરી માટે આવશ્યક શિક્ષણ જ માત્ર આપીએ, તો તેમનું મન કદી જોઈએ તેટલું વિકસી શકતું નથી. અત્યાવશ્યક શિક્ષણની સાથે ઐચ્છિક વાંચન ભેળવવામાં ન આવે. તો બાળક સારી રીતે વિકાસ સાધી શકતું નથી.

વિચારશક્તિ અને કલ્પનાશક્તિ જીવનના નિર્વાહ માટે બે અત્યંત આવશ્યક શક્તિઓ છે. જો સાચા માણસ બનવું હોય તો એ બે વસ્તુઓને જીવનમાંથી બાદ રાખ્યે નહીં ચાલે. આ માટે તેને શિષ્ટ વાંચન જેવું કે, સારી વાર્તાઓ, નવલકથાઓ, કાવ્યો વિગેરે પણ સહજ મળવાં જોઈએ.”

આ વાત વાંચી ત્યારે સમજાયું કે ભલે આપણામાં બહુ થોડો ફેર પડ્યો હોય, પણ એ વાંચન જરૂરી તો હતું જ. આપણા બાળકો એ નથી વાંચતા એ કારણે એ ઘણું ગુમાવે છે. સમાજની આજની આ ક્ષુબ્ધ પરિસ્થિતિ માટે આ એક કારણ પણ હોઈ શકે. આજે નિશાળોમાંથી ચિત્ર, સંગીત, રમતગમતના વિષયોને કાઢી નાખ્યા છે. માણસો ધીમેધીમે મશીન બની રહ્યા હોય તેવું લાગે છે. તેવે વખતે શિષ્ટ સાહિત્યની જરૂરિયાત વિશેષ સમજાય છે.

અમારો પ્રયાસ રહે છે કે આ ઊણપ પૂરવા પ્રયાસ કરીએ.

તા. ૧૪ જાન્યુઆરી, ઉત્તરાયણ

મુનિ દવે

વિચારવલોણું પરિવાર, ફોન : ૦૭૯-૨૬૭૫૧૩૫૭

પ્રસ્તાવના

૨૦૧૭માં યોજેલ વાર્તા સ્પર્ધાની વિજેતા વાર્તાઓ 'વાર્તામેળો-૧' ના નામથી વિચારવલોણુંએ પ્રકાશિત કરી હતી. મૌલિક રીતે વિચારવા અને રચનાત્મક લખવા માટે બાળકોને પ્રોત્સાહિત કરવા યોજેલ વાર્તા લેખન સ્પર્ધાના અમારા પ્રથમ અને સુખદ અનુભવમાંથી પ્રેરણા લઈ આ વર્ષે પણ અમે વાર્તાસ્પર્ધા યોજી અને વિજેતા વાર્તાઓ 'વાર્તામેળો-૨' નામથી આપના હાથમાં છે. વાર્તાસ્પર્ધાની વિગતો નીચે જણાવતાં અમને આનંદ થાય છે.

- ગત વર્ષની જેમ જ સ્પર્ધાની વિગતો ગુજરાતભરમાં અનેક શાળાઓ સુધી માત્ર અને માત્ર E-mediaની મદદથી WhatsApp અને Facebookથી પહોંચાડી.
- જાણીતી Gujarati websites જેવી કે Webgurjari.com, Read gujarati.com, Akshamaad.com તરફથી સારો સહકાર મળ્યો.
- જિલ્લાશિક્ષણાધિકારી શ્રી નવનીત મહેતાની ઓફિસમાંથી સુંદર સહકાર મળ્યો.
- અમારા મિત્ર અને વડોદરાના ઉદ્યોગપતિ (પ્યોરીટી ફ્લેક્ષ પેક લિમિટેડના CMD) શ્રી અનિલ પટેલે સ્પર્ધા માટે આર્થિક સહકાર આપેલ છે.

આ વર્ષે આપણે થોડા ફેરફાર પણ કર્યા :

- હિંમત કરી હાસ્ય વાર્તા લેખનનો થોડો અઘરો વિષય રાખ્યો.
- દિવ્યાંગ વિદ્યાર્થીઓને પણ આપણે આ સ્પર્ધામાં સામેલ કર્યા. જો કે તેમની પાસેથી વાર્તાઓ ઘણી ઓછી આવી. આ વર્ષે મળેલી વાર્તાઓમાંથી ઇનામી વાર્તાઓ શોધતાં નિષ્ણાતોને થોડી તકલીફ પડી હતી. શ્રી સોનીભાઈએ મને ખાતરી આપી છે કે આવતા વર્ષે દેખાવ ઘણો સારો રહેશે.
- સ્પર્ધકો પાસેથી સોગંદનામું પણ લીધું હતું, છતાં ઘણાં બાળકોએ ચોપડી કે મેગેઝીનમાંથી ઉઠાંતરી કરી હોય એવું વાચકોને લાગતું હતું. જેથી આ વર્ષે સ્પર્ધાના નિયમોમાં એક શરત મૂકી હતી કે જરૂર લાગશે તો સ્પર્ધકે ફાઈનલ સ્પર્ધા માટે અમદાવાદ આવવાનું રહેશે.

થોડાં તારણો :

- સુખદ આશ્ચર્ય : અંગ્રેજી માધ્યમની ઘણી શાળાઓમાંથી ગુજરાતીમાં વાર્તાઓ આવી.
- સારી શાળાઓએ આ સ્પર્ધાને એક પ્રોજેક્ટ તરીકે પ્રમોટ કર્યો અને બાળકોને નવું લખવા પ્રેર્યા.
- આ વખતના ત્રણ મુખ્ય વિષયો : વડીલો સાથેના સંવાદો, લગ્નનાં તોફાનો, પંડિતો,
- બાળકોએ સુંદર અક્ષરો, રંગીન ચિત્રો અને સ્ટીકરોથી સજાવી વાર્તાઓ મોકલેલ છે.

- છેલ્લું અને સૌથી અગત્યનું તારણ : ગયા વર્ષની જેમ જ દીકરીઓ વાર્તા-સ્પર્ધામાં મેદાન મારી ગઈ છે!

ગત વર્ષની સ્પર્ધાની વિજેતા વાર્તાઓ સ્વરૂપે 'વાર્તામેળો-૧' નામે પ્રગટ થઈ છે. જો આ પુસ્તક ગુજરાતની દરેક શાળા સુધી પહોંચે તો એનાથી રૂઝું શું? એ દિશામાં અમારા પ્રયાસો જારી છે. આ વર્ષની વિજેતા વાર્તાઓ પણ 'વાર્તામેળો-૨' સ્વરૂપે પ્રગટ થઈ રહી છે જેનો ઘણો આનંદ છે.

અંધશાળાના ઘણાં કર્મચારીઓએ અમને ખૂબ ખૂબ મદદ કરી છે. બધાં નામ લેવાં તો શક્ય નથી પણ શ્રી ભૂષણભાઈ પુનાની તથા શ્રી સોનીભાઈનો ખૂબ ખૂબ આભાર. અંધશાળાના હોલમાં ઈનામ વિતરણ સમારંભ યોજવા અમને હૃદયપૂર્વક આમંત્રણ આપ્યું અને જરૂરી વ્યવસ્થા પણ કરી આપી. પોસ્ટરો, સર્ટીફિકેટ અને અન્ય સામગ્રીની ડીઝાઈનમાં શ્રી દેવપાલ શાહનો સહકાર ઉલ્લેખનીય છે. વાર્તાઓ shrotlist કરવા માટે નંદિની ભાવસાર અને શ્વેતલ ગજજરનો આભાર. આ વર્ષે પ્રખ્યાત લેખક અને વાર્તાકાર તથા અમારા ગુરુજન એવા શ્રી યોસેફ મેકવાન સાહેબે અને જાણીતા કવિ અને વાર્તાકાર પ્રજ્ઞાબેન પટેલે વિજેતાઓની આખરી પસંદગી માટે ભાષા તજજ્ઞ તરીકે સેવા આપી હતી.

સ્પર્ધાના ઈનામ વિતરણ પ્રસંગે ઉપસ્થિતિ માટે સ્પેશિઅલ પોલીસ કમિશ્નર શ્રી ડૉ. કે.એલ.એમ. રાવ, જાણીતા ભાષા-વિજ્ઞાની અને લેખક શ્રી અરવિંદ ભંડારી, ગુજરાતી ભાષાના અવ્વલ નંબરના હાસ્ય લેખક શ્રી રતિલાલ બોરીસાગર અને સમારંભના સુંદર સંચાલન બદલ પ્રજ્ઞાબેન પટેલ તથા હાજર રહેલ અન્ય મહેમાનોનો ખૂબખૂબ આભાર.

મારી અંગત પરિકલ્પના, મારું સપનું પૂરું કરવા હંમેશની જેમ જ મારા પતિ શ્રી રાજેશ કિકાણીએ મને તન-મન-ધનથી સહકાર અર્પ્યો છે.

આભાર

દર્શા કિકાણી

૧૦ એપ્રિલ, ૨૦૧૮

અનુક્રમ

નં.	વાર્તાનું નામ	બાળકનું નામ	પા. નં.
૧.	ઉત્તર-રાયણ	ઠાકોર મિતી	૯
૨.	ઘાઘા, ઘાઘી અને હું	શાહ રીયા	૧૨
૩.	મિયા લટકીયા	રાઠોડ પ્રિયવંશી	૧૫
૪.	ચસ્કેલીની અમર ચૂંટણી	જોશી હિતાર્થ	૨૧
૫.	પંડિતજીના માથે આફત	પટેલ માનસી	૨૪
૬.	જગા પંડિતનું પરાક્રમ	ગોપત સુરભિ	૨૭
૭.	નસીબદાર ગાંડાલાલ	પંડ્યા રાજવી	૩૧
૮.	જૂના જમાનાની રાબિયા મા/પતિ પત્નીની મૂંઝવણ	કુરેશી ગુલ્ફીશા	૩૨
૯.	ગુસ્સે થયેલો ગબ્બર	પરમાર વરૂણ	૩૪
૧૦.	ભૂરાનો અભ્યાસ	દેશાની હિમાલી	૩૭
૧૧.	ચક્રમ ચુલબુલ	જાદવ ધ્વનિ	૩૯

દિવ્યાંગ વિજેતા

૧૨.	મૂર્ખાઓનું ગામ	પટેલીયા સવિતા	૪૧
૧૩.	વાડીમાં થયા લગ્ન	ઠાકોર તેજલ	૪૩
૧૪.	હાસ્ય વાર્તા	શાહ નરેશ	૪૫
૧૫.	કીડી અને હાથી	રાજપુત મમતા	૪૬

“બસ, હવે કંટાળ્યા આનાથી.” મંજરી બોલી.

“કોનાથી?” માલતીએ પૂછ્યું.

“મેઘાથી, ક્યારની પાછળ પડી છે. રિસેસમાં આપણી પાસેથી નિબંધ લખાવવો છે.” મંજરીએ જવાબ આપ્યો.

“આજે પણ નથી લખ્યો એણે?”

“ના રે ના. ક્યારે લખે છે?”

“હા. દર વખતે આપણે જ લખાવીએ છીએ.”

“આ વખતે નથી જ લખાવવો.” મંજરી બોલી.

દર વેળા આ બીચારી પરોપકારી છોકરીઓ મેઘાને તેનું ગૃહકાર્ય રિસેસમાં પૂરું કરાવે, ને બીજી વખત ઘરેથી પૂરું કરી લાવવાનું કહે, પણ મેઘાબહેન ન સુધરે. તે લોકોને એક યુક્તિ સૂઝી.

“આ વખતે તો તેને ઊંધો-ચત્તો નિબંધ લખાવીએ. સબક તો મળશે એને...”

તેમણે તોફાનમાં થોડુંક કહીને જતા રહેવું, ને શું થાય છે તે જોવાનો નિર્ણય કર્યો. રિસેસ પડી.

“આ ઉત્તરાયણના નિબંધની શરૂઆત ક્યાંથી કરું?” મેઘાએ પૂછ્યું.

“એ તો ઉત્તરાયણ શું છે, તેનાથી જ ચાલુ થાય. જે ઋતુમાં રાયણનાં પાંદડાં ઉત્તર દિશામાં જાય તે ઋતુના ઉત્સવને ઉત્તરાયણ કહેવાય” કહી મંજરીએ મોઢા પર હાથ મૂકી પોતાનું હાસ્ય દબાવવા ખૂબ પ્રયત્ન કર્યો.

“પણ આ સૂર્ય ઉત્તર દિશામાં જવા બાબતે નોંતું?” મેઘાએ પૂછ્યું.

“તારે જે લખવું હોય તે લખ. આવડે છે, તો પછી પૂછે છે કેમ?” માલતીએ ગુસ્સા વાળું મોં બનાવી કહ્યું. પછી તે બોલી, “સૂર્ય તો પૂર્વથી પશ્ચિમ જાય. ઉત્તર દિશામાં કદી જતો જોયો છે?”

“હા-હા” કહી મંજરી ઊંધી ફરી, તેણે માલતીનો હાથ ખેંચ્યો, ને પાછળ જઈ બંને બેઠાં.

“મારે હિસાબે આ બંનેની વાત સાચી છે. તેમની માનવી જોઈએ.” મધુ બોલી. સાથે માલાએ પણ તેની હા માં હા મિલાવી.

તે બોલી, “પરીક્ષામાં પણ આ બંનેના ખૂબ જ સારા ગુણ આવે છે.” જાણે યુક્તિ સમજી ગયા હોય તેમ અન્યોએ પણ ગોળો ગબડાવ્યો.

“તેં એમ લખ્યું કે આ પર્વને મકરસંક્રાંતિ પણ કહેવાય?” બોલતા બોલતા મીના તેનો ડબ્બો લઈ વર્ગખંડમાંથી બહાર નાઠી. એની પાછળ મોંઝા મમરા મૂકતી માધવી પણ બહાર નીકળી ગઈ.

“હા-હા. ફટફટ લખી લે.” મધુ બોલી.

“ઠીક, પણ મકર સંક્રાંતિનો અર્થ શું?”

“એ તો તારે આમને જ પૂછવું જોઈએ” કહી તેણે મંજરી અને માલતી તરફ ઈશારો કર્યો. ફરી તોફાની ટોળાએ મઝાનો જવાબ વિચારી લીધો.

“મગરને સંસ્કૃતમાં ‘મકર’ કહે છે. તો આ ઉત્સવ કાંઈ મકરને જોડાયેલો લાગે છે.” માલતી બોલી.

“પણ એ તો મકર રાશિ જેવું સાહેબે કહ્યું તું ને?” મેઘાએ પૂછ્યું.

“અમારી વાત ન સાંભળ. જે લખવું હોય તે લખ. આમે’ય તારી પાસે વધારે સમય નથી.” મંજરી બોલી.

“ના રે ના. તમે જ મારા પરોપકારી પરમેશ્વર છો.” કહી મેઘાએ નોટમાં મોં ઘાલ્યું.

“પણ મગરને શા લેવા-દેવા આ ઉત્સવ સાથે?” સૂઝ્યું એટલે મેઘાએ જ પૂછ્યું.

“બકરી ઈદ, તેમ મકરસંક્રાંતિ. રે ગાંડી છોકરી!” મોહીની હસતા-હસતા બોલી.

“પણ બકરી ઈદમાં બકરીનો વધ થાય.” મુનીશાએ કહ્યું.

“તો મકરસંક્રાંતિમાં મગરનો વધ થાય. લખી નાખ ને એમ.” મોના હસતા-હસતા બોલી. તેણે મંજરી-માલતીની સામે જોઈ આંખ મીચકારી અને તેમની સાથે ત્રીજી ખુરશી લઈ બેઠી.

રિસેસની પંદર મિનિટ વીતી ચૂકી હતી. બહાર દોડ-પકડ રમીને થાકેલા મોહન અને મનીષ અંદર આવ્યા. વાત સાંભળી તેઓ હસવા લાગ્યા. મોનાએ તેમને ચૂપ રહેવા ઈશારો કર્યો. “આપણી સાબરમતીમાં મગર નથી, પણ માતાજીને તો પહેલાના સમયે મગરનો વધ ધરાવતા હતા ને!” મોહન બોલીને ઊંધો ફરી હસવા લાગ્યો.

“બરાબર વાત છે. નાનપણમાં હું યાત્રાએ ગયો તો ત્યારે મેં જોયું તું કે ગંગાજીનું વાહન જ મગર છે.” માનીલે ઉમેર્યું.

પછી ડબ્બો દફતરમાં મૂકી મોહન સાથે બહાર નીકળીને ખડખડાટ હસવા લાગ્યો. મેઘાએ પોતાની રીતે આ નોંધ પણ લંબાણપૂર્વક કરી લીધી.

“પણ તો પતંગનું શું?” મેઘાએ પૂછ્યું.

“ખબર નહીં” કહીને મોતીએ મોના, મંજરી અને માલતીની તોફાની ત્રિપુટીને પૂછ્યું, “કાંઈ કહેવું છે આ વિશે?”

“હાસ્તો ત્યારે, જેમ મગર તેના શિકાર સામે ધ્યાન કરે, તેમજ આપણે આપણા પંતગની સામે ધ્યાન કરીએ ને બીજાના પંતગનો શિકાર કરીએ.”

“બરાબર” રહી મેઘાએ સમજયા-વિચાર્યા વગર બધું નોટમાં ઉતારી લીધું.

હાપણ કરનારા મનોજે અંદર આવી પૂછ્યું, “પણ આપણે ગાયને ધાસ ખવડાવીએ તો તેને મકરસંક્રાંતિ કેમ કહેવાય? ગૌસંક્રાંતિ કહેવી જોઈએને!”

“હાપણ કર મા, ને! ચુપ રહે” કહી મનીષે તેને તાલી આપી, ને હસવા લાગ્યો.

“પણ મગરને જૂના જમાનામાં કોઈ આપતા હશે, હવે ગાયને આપે છે” કહી મૂઠલાએ મનોજ સામે આંખ કાઢી. સાબરમતીમાં મગર નથી ને!” તે બોલી.

હમણાં હમણાં નાસ્તો પતાવીને આપેલી મદન મંજરીએ આવી દફતરમાંથી ચોપડીઓ કાઢતા કહ્યું, “ખાવાના પરથી યાદ આવ્યું, તલની ચીકી વિશે કાંઈ લખ્યું?” તેની બહેન મદનલેખા બોલી.

“તેને તલ-સાંકળી કહેવાય.”

“તલ સાંકળી કેમ?” માલતીએ પૂછ્યું.

“અરે! આપણે પતંગ ચગાવવા ‘સાંકળ-ટ’ની દોરી વાપરીએને, એટલે!”

પાછળ બેસી નાટક જોઈ રહી મંજરી બોલી ઊઠી, ને હસવા લાગી.

આ બધું સાંભળતા મેઘાએ તેની કલમ પાણીના રેલાની માફક ચલાવી. તેણે શું લખ્યું, તે તો રામ જ જાણે. દર વખતે તો તેને માલતી-મંજરી જ લખાવતા, અને આવો ઊંધો-ચત્તો નિબંધ કોઈએ લખાવ્યો ન હતો. તેથી મેઘાએ બુદ્ધિના બારણાં બંધ કરી બધી વિગતો ઝડપભેર ટપકાવી.

બેલ પડ્યો, અને સાહેબ અંદર આવ્યા, ઘણાં બાળકો મેદાનમાંથી રમીને પાછા આવ્યા. બધા પોતપોતાની જગ્યાએ ગોઠવાઈ ગયા.

“બધાએ નિબંધ લખ્યો છે?” સાહેબે પૂછ્યું.

“હા, સા’બજી!” બધાએ એકસાથે જવાબ આપ્યો.

“સારું. આજે બધા પોત-પોતાનો નિબંધ વાંચશે. સહુથી પહેલું કોણ વાંચશે?”

સાહેબે પૂછ્યું, ને આ વખતે મેઘાને ઘણા લોકોએ નિબંધ લખાવ્યો હતો. તેથી તેને થયું કે તેનો નિબંધ જ સહુથી સારો હશે.

“સાહેબજી, હું વાંચું?” તેણે પૂછ્યું.

“હા, બેટા, તું વાંચ.” સાહેબે અનુમતિ આપી.

મેઘાબહેને પોતાના નિબંધની શરૂઆત કરી, “... ૧૪મી જાન્યુઆરીએ ઉજવાતા આ પર્વનું નામ ઉત્તરાયણ પડ્યું કારણ કે આ ઋતુમાં રાયણની ડાળીઓ ઉત્તર દિશામાં જ ઊગે અને ત્યાં ખૂબ બધા પાન ઊગે.”

મેઘાના નિબંધની શરૂઆતથી અંત સુધી કોઈ જોર-જોરથી હશે, કોઈ એકબીજાને તાળી આપે, તો કોઈ ટેબલ પછાડે ને કોઈ પગ પછાડે. ઘોંઘાટ સાંભળી પ્રિન્સિપાલ મેડમ તથા આખા બિલ્ડીંગના સ્ટાફ ઉપરાંત થોડા બાળકો ક્રમે-ક્રમે તેમના બારણા ઉપર ધસી આવ્યા. બારીમાંથી ડોકાચિયા કરી તાળીઓ પાડવા લાગ્યા. બારી પાસે ઊભેલા, ઘોંઘાટનું કારણ જાણવા આવેલ લોકો પણ જોરજોરથી હસવા લાગ્યા. સાહેબજી તો બિચારા હસવું, ગુસ્સે થવું, મારવું કે માથુ ફૂટવું તે મૂંઝવણમાં હતા, ને મેઘાનો નિબંધ ચાલતો ગયો. મેઘાએ આટલી બધી તાલીઓથી પ્રોત્સાહિત થઈ નિબંધ બુલંદ અવાજે પતાવ્યો, “...ને ઉત્તરાયણમાં આપણે ‘સાંકળ-૮’નો દોરો વાપરીએ તેથી ઉત્સવમાં ખાવાની તલની ચીકીને પણ તલ-સાંકળી કહેવાય છે. સહુને મકરસંક્રાંતિની ખૂબ ખૂબ શુભેચ્છાઓ.”

સાહેબ તો બિચારા અવાક બની જોઈ રહ્યા. ક્લાસમાં તો જે ધમાલ ચાલી છે, ને પ્રિન્સિપાલ તો રાતાચોળ બની બધું સાંભળી રહ્યા. બહાર ભેગું થયેલું ટોળું પણ હસાહસ કર્યા વગર બાકી રહે? વળી, આ નિબંધનું વારંવાર પુનરાવર્તન અલગ-અલગ લોકોના મુખેથી સાંજે સંભળાયું.

બધા જ મિત્રોના પરોપકારને કારણે મેઘાબહેન આખી શાળામાં પ્રચલિત થઈ ગયા! સાચી જ વાત છે, “પરોપકારાય વિભાતી સૂર્ય...” વાહ રે પરોપકાર વાહ!

૨. દાદા-દાદી અને હું

(શાહ રીયા હેતલ, ધો. ૬, દીવાન બલ્લુભાઈ પ્રાથમિક શાળા)

મારું નામ રીયા. હું મારા દાદા, દાદી, મમ્મી, ડેડી તથા નાનો ભાઈ એ અમારું કુટુંબ.

બધા દિવસે પોતાને કામે જાય, પરંતુ બધાં રાત્રે સાથે બેસીને વાતો કરીએ. આમેય બધાને બોલવાની તથા વાતો કરવાની ટેવ, એટલે ઘર ભર્યું ભર્યું લાગે. વળી દાદા-દાદીની બહેરાશને હિસાબે રમૂજ પેદા થાય એ અમે બધાય માણીએ.

ચાલો, આપણે આવા કેટલાક રમૂજભર્યા પ્રસંગો માણીએ.

એક દિવસ સાંજે દાદા બહારથી થાકીને આવ્યા. દાદાએ દાદીને કહ્યું કે “પાણી આપોને પાણી.” તો દાદીએ થોડા લાડથી થોડું છણકીને કહ્યું કે, “રાણી? રાણી-રાણી શું કરો છો? હવે તો ઘરડા થયા, તમને શરમ નથી આવતી?” તો વળી દાદા કહેવા લાગ્યા કે, “શું કરમ? મેં કશું કરમ નથી કર્યું.” તો વળી દાદી બોલ્યા : “હવે ધરમ કરવાનો સમય છે.

ધરમ કરો ધરમ.” પછી મેં બંનેને બોલતા બંધ કર્યા. દાદાને મેં પાણીનો ગ્લાસ આપ્યો અને દાદીને સમજાવ્યું કે દાદા તો પાણી માગતા હતા, એટલે દાદી હસી પડ્યાં.

એક દિવસની વાત છે. સાંજે હું શાળાએથી ઘરે આવી એ જોઈને દાદાએ દાદીને કહ્યું કે, “રીયા આવી?” તો વળી, દાદી દાદાને પૂછવા લાગ્યા, “મિયા? ક્યા મિયાભાઈ? પેલા ફરીદભાઈ? ક્યાં છે?” તો દાદાએ દાદીને કહ્યું, “અરે! જ્યા નહીં. રીયા! રીયા!” તો દાદી કહેવા લાગ્યા : “ઠીક ઠીક, તો હિયા આવી છે? રીયાની બહેનપણી હશે. સારું સારું. બંને સાથે બેસીને લેશન કરશે.” પછી ધીમે રહીને દાદીને મેં પાછળથી બાથ ભરાવી એટલે દાદી સમજી ગયા કે હું આવી છું.

એક વાર દાદાના મિત્ર દાદાને મળવા ઘેર આવ્યા. બંને વાતો કરતા બેઠા. દાદા તેમના મિત્રની ખબરઅંતર પૂછવા લાગ્યા કે “તબિયત તો સારી છે ને?” તો વળી, દાદાના મિત્ર પણ દાદા જેવા જ. તેમણે પૂછ્યું : “ખારી? ખારીનો નાસ્તો? ના, ના. નાસ્તો ન કાઢશો.” દાદા આ સાંભળીને કહેવા લાગ્યા કે, “રસ્તો કહું? શાનો રસ્તો કાઢવાનો છે? કોઈ મુશ્કેલી આવી છે? રસ્તો તો ચપટીમાં મળી જાય.” તો તેમના મિત્ર કહેવા લાગ્યા, “અલ્યા! કપટી મળી જાય? ના ભાઈ ના. આપણે વળી કપટીનું શું કામ છે?”

વળી દાદાએ બીજી વાત પૂછી, “તમારી દવા કેમ ચાલે છે?” તો દાદાના મિત્ર કહે, “અલ્યા હવાફેર! હવાફેર કરવા ક્યાં જવું આ ઉંમરમાં! આ પગ ચાલે નહીં ને!” તો વળી દાદા ઉત્સાહમાં આવી કહેવા લાગ્યા, “મગ સારા હોં! મગ તો ખાવા જ જોઈએ. પેલી કહેવત છે ને? મગ ચલાવે પગ.”

“ચાલને આપણે ફિલ્મ જોવા જઈએ.” તો તેમના મિત્ર દાદાને કહેવા લાગ્યા, “ભાઈબંધ! ચિલમ પીવા જવાની વાત ક્યાં કરે છે? મેં તો ચિલમ પીવાની ક્યારની છોડી દીધી છે.” તો દાદા વળી શું સમજ્યા કે તેમના મિત્રને પૂછવા લાગ્યા, “અલ્યા! કઈ બોડીની વાત કરે છે? પેલી સવિતા બોડીની?” દાદાના મિત્રએ જરા સંકોચથી કહ્યું, “ભાઈ કવિતા તો હવે હું લખતો જ નથી બહુ લખી જુવાનીમાં.”

આમ તેમનો સંવાદ ચાલતો રહ્યો. ચા-પાણી નાસ્તો થતો રહ્યો અને અમે મરક મરક હસતા રહ્યા.

મારું ફોક જરા ઉકેલાઈ ગયું હતું, એટલે મેં દાદીને કહ્યું કે, દાદી, મારું ફોક સાંધી દોને! તો દાદી મને કહેવા લાગ્યા, “બેટા શું બાંધી આપું?” એટલે દાદીને મેં ફરી કહ્યું કે, “દાદી બાંધી નહીં, સાંધી આપો.” તો દાદી વહાલથી મને કહેવા લાગ્યા, “હા બેટા, રાંધી આપું હોં! તને ભૂખ લાગી છે ને? તને ભાવતુ રાંધી દઉં હોં!”

પછી મેં તો ફોક અને સોયદોરો લાવીને તેમના હાથમાં આપ્યા ત્યારે મારું ફોક દાદીએ સાંધી આપ્યું.

એક વાર દાદી છાપું વાંચતા બેઠાં હતાં અને દાદા તેમની જોડે બેઠાં હતાં. દાદી વાંચતા વાંચતા દાદાને કહે, “મને આ મેટર સમજાવોને?” તો દાદા દાદીને થોડા ઠપકાથી કહેવા લાગ્યા, “લેટર? હવે તારે કોને લેટર લખવો છે? લખવાનો હતો ત્યારે મને લખ્યો નહીં.” તો વળી દાદી દાદાને કહેવા લાગ્યા, “અરે! હું વેતરવાનું નથી કહેતી. હું તો મેટર સમજાવવાનું કહું છું.” અંતે મારી મમ્મીએ બંનેની વાતનું સમાધાન કર્યું.

મારા નાના ભાઈનું નામ વિહાન છે. તે સાત મહિનાનો છે. એક વખત મારી મમ્મીએ દાદી પાસે વિહાનની ગોદડી માગી. “મને વિહાનની ગોદડી આપોને!” તો દાદી થોડા ગુસ્સાથી મમ્મીને કહેવા લાગ્યા કે “વિહાનની મોજડી? હવે અત્યારથી મોજડીની શી જરૂર છે?” વળી દાદા દાદીની સામે જોઈને કહેવા લાગ્યા, “વિહાનનું શું જડી આવ્યું? ગરમ બંડી?” તો દાદી થોડા ખિજાઈને દાદાને કહેવા લાગ્યા, “શું તમે ય તે! ચક્રી ચક્રી કરો છો? હું તો મોજડીની વાત કરતી હતી.”

આમ વાત ચાલતી રહી અને મેં જ વિહાનની ગોદડી લાવીને મમ્મીને આપી દીધી.

એક દિવસ નિશાળેથી ઘેર આવી. મેં દાદીને કહ્યું, “દાદી! દાદી! આજે તો મિત્રા આવશે.” તો દાદી મને સહાનુભૂતિથી કહેવા લાગ્યા, “ચિત્ર? ચિત્ર દોરવાનું છે બેટા? લાવ, તને મદદ કરું.” મેં દાદીને કહ્યું, “ચિત્ર નહીં પણ મિત્રા આવવાની છે.” દાદીને સમજાયું નહીં ને દાદી માથું હલાવતા રહ્યા.

પરીક્ષાનો સમય હતો. પરીક્ષાની તૈયારી કરવામાં દાદી મને મદદ કરે. એક વાર દાદીને મેં કહ્યું, “દાદી મને આ “સાગરકાંઠાનો પ્રવાસ” પાઠ સમજાવોને! તેમાં દરિયાની વાત આવે છે તે વિષે સમજાવો.” તો દાદી કહેવા લાગ્યા. “બેટા! સાબરકાંઠાનો પ્રવાસ? સાબરકાંઠા જીલ્લાને તો દરિયાકિનારો જ નથી.” એટલે દાદીને ગુજરાતીના પાઠ્યપુસ્તકમાંથી પાઠ કાઢીને આપ્યો એટલે દાદીએ મને સમજાવ્યો.

એક વાર મારા ડેડી મોડા આવ્યા. તો દાદાએ સ્વાભાવિક પૂછ્યું, “બેટા, કેમ મોડું થયું?” તો ડેડીએ જવાબ આપ્યો. “મીટીંગ હતી.” તો દાદા આતુરતાથી પૂછવા લાગ્યા, “ફીટીંગ? ઓફિસમાં શાનું ફીટીંગ કરાવ્યું?” તો વળી દાદી આ વાત સાંભળતા હતા તે કહેવા લાગ્યા, “એ તો કટીંગનું કહે છે. શું તમે ય તે! ચીટીંગ ચીટીંગ કરો છો?”

અમે બધાં ય ખડખડાટ હસી પડ્યાં, એટલે દાદા-દાદી પણ અમારી સાથે હસી પડ્યાં. સમજી ગયાં કે દર વખતની જેમ આજે પણ કંઈક રંધાયું છે.

હું જ્યારે કોઈક વાર દાદા સાથે બેઠી હોઉં તો દાદા મારી સાથે ગમ્મત પણ કરે. એક દિવસ દાદા કહે, “રીયા તને ખબર છે? ટાઈગર ડેઝર્ટ એટલે શું? હું દાદાને કહું કે “ના દાદા, તમે જ કહોને!” તો દાદા મને કહે કે “બોલ ટાઈગરનું ગુજરાતી શું થાય?” હું કહું

કે “વાઘ.” અને “ડેઝર્ટનું ગુજરાતી શું થાય?” તો હું કહું કે “રણ.” પછી દાદા કહે, “સારું હવે બંને ભેગુ કર.” હું ખડખડાટ હસી પડી.

વળી કહે “તને ખબર છે? જામનગરની વાત?” મેં કહ્યું, “ના દાદા.” દાદા કહે “સાંભળ. ત્યાં જાત જાતના જામ મળે છે. એટલે જામનગર. બોલ તને રાજકોટની ખબર છે?” મેં કહ્યું, “ના તમે જ કહોને દાદા.” દાદા કહે “રાજા કરે રાજ અને દરજી સીવે કોટ એટલે રાજકોટ.” વળી કહે, “ભાવનગરમાં વ અને ન આગળ પાછળ લખાઈ જાય તો શું થાય?” મેં કહ્યું, “દાદા એ તો ભાનવગર થઈ જાય.” દાદા કહે, “રીયા તને સમજાયું? તું ભાવ નગરની, તું ભાન વગરની.” પછી તો હું ય દાદા ઉપર ખોટું ખોટું ખીજવા લાગી.

અમારે ઘરમાં આમ જ ચાલતું રહે. ઘરમાં રમૂજના અનેક પ્રસંગો ઊભા થતા રહે. અને ઘરમાં આનંદ અને ઉલ્લાસનું વાતાવરણ જામતું રહે.

૩. મિયા લટક્યા

(રાઠોડ પ્રિયાંશી બનેસિંહ, સિલ્વર ગ્રીન ઈંગ્લિશ સ્કૂલ, હિંમતનગર)

મિયા લબ્બે.

પથારીમાં પડેલા પણ ઊંઘ આવે નહીં.

વાણિયો અને શેઠાણી મોટી રાત સુધી જાગેલાં. લબ્બેજી સૂતેલા બહાર, પણ કાન અંદર. સોનાની વાત સાંભળી એટલે બેઠા થઈ ગયા. બારણાની તિરાડમાંથી અંદર નજર કરી.

લબ્બેજીની આંખ ફાટી ગઈ.

ઝવેરાતનો આખો ઢગલો પડેલો. વાણિયાએ એ બધું એક થેલામાં ભર્યું. મિયાં ખુશ થઈ ગયો. વાણિયાની ચાલાકી જોઈને તેનાથી બોલી જવાયું : ‘શાબાશ, વાણિયા!’

પછી તો શેઠાણીએ દીવો હોલવી નાખ્યો.

લબ્બેજી પથારીમાં પડ્યા.

પડ્યા એવા ઊંઘી ગયા. ઊંઘમાં સોનારૂપાનાં સ્વપ્ન આવ્યાં. સ્વપ્નમાં જ એક રૂપાળી બીબી લાવ્યા. બીબી સાથે નિકાહ પઢતા હતા ત્યાં જ ... લબ્બેજીને લાત પડી. લબ્બેજીનું સુંદર સ્વપ્ન તૂટી ગયું. એકદમ બેઠા થઈ ગયા.

આંખ ચોળીને જોયું તો સવાર પડી ગઈ હતી. પાંચ છ માણસોએ તેમને ઘેરી લીધા હતા. બધાની આંખો લાલ થઈ ગઈ હતી. લબ્બેજી સમજી ગયા. વાણિયો તેમને લટકતા

મૂકીને ચાલ્યો ગયો હતો. હવે તો પહેલાં ડંડા પડશે અને પછી જવું પડશે જેલમાં. મિયાંએ નમ્રતાથી કહ્યું : 'ક્યા બાત હૈ, ભાઈસા'બ?'

'ક્યા વાત વાળી, પેલો તારો શેઠ ક્યાં ગયો? તમે બંને ચોરના સરદાર છો. સાચું બોલજે, નહીં તો ખાલ ઉખાડી નાખીશ.'

મિયાં ગળગળા થઈ ગયા. હવે છૂટવું હોય તો નાટક કરવું જ પડે. તેમણે લાચાર બનીને કહ્યું :

'મેરે માલિક, મેં કુછ નહીં જાનતા. ઉસને બોલા દો રૂપિયા મિલેગા. પેટી લે લો. દો રૂપિયા કે લિયે મેં આયા. કહાં ગયા વો નાલાયક? હાય રે મેરે દો રૂપૈયે.....!'

લબ્બેજી તો માથું પછાડવા માંડ્યા. એમણે તો મોટેથી રડવા માંડ્યું : 'હાય રે હાય, દો રૂપૈયા, હાય હાય!'

મિયાનું નાટક સફળ. મિયાં પર ગુસ્સે થયેલા લોકોને મિયાંની દયા આવવા લાગી. એટલે મિયાંને ત્યાં જ રાખીને વાણિયાની શોધમાં નીકળી પડ્યા.

લબ્બેજી એકલા બેઠા છે. છટકવાનો વિચાર કરે છે. પ્રશ્ન એ છે કે છટકવું શી રીતે? કંઈક તો યુક્તિ કરવી પડે.

આમ વિચાર કરતા ત્યાં જ ચમક્યા. બરોબરના ગભરાયા. અંદરના ખંડમાં સ્ત્રીઓ બેઠેલી. એમની વાતો મિયાંને સંભળાતી હતી. એક સ્ત્રી બોલતી હતી :

'મને તો આ નોકર પણ બદમાશ લાગે છે. આ બંને જણને આગળના દિવસે મેં ભાગોળે જોયા હતા. આ નોકરને ડંડા પડે તો હમણાં સાચું બોલી જાય.'

લબ્બેજી તો ઊભા જ થઈ ગયા. હવે વિચાર કરવાનો હોય નહીં. વાણિયો પાછળની બાજુએથી ભાગેલો. મિયાંએ પણ એ જ રસ્તો પસંદ કર્યો.

ધીમે ડગલે તે મકાનની પાછળના વાડામાં ગયા. વાડામાંથી ખેતરમાં નીકળ્યા. અને પછી તો વાત શી પૂછવી? પછી તો એ રસ્તો ને એ મિયાં.

લબ્બેજી દોડે છે. મુઠ્ઠીઓ વાળીને દોડે છે. દાંત કચકચાવીને દોડે છે. બિચારા આવું કોઈ દિવસ દોડેલા નહીં. આજે જીવ હાથમાં લઈને દોડવું પડ્યું.

વધારામાં ખેતરનો રસ્તો ખરાબ. ચાર-પાંચ વખત તો તેમનાથી ધરતીને નમસ્કાર થઈ ગયા. બે-ચાર જગ્યાએ લોહી નીકળ્યું. એકાદ-બે ગાળ ખેતરને ચોપડાવી દીધી. બે-ચાર વાણિયાને ચોપડાવી દીધી.

ખેતરમાંથી એક રસ્તા પર નીકળાતું હતું. રસ્તો સારો હતો. લબ્બેજી રસ્તા પર ઉતરી પડ્યા.

હવે લબ્બેજીને હાશ થઈ. હવે તેમણે દોડવાનું બંધ કર્યું. ઝડપથી ચાલવાનું રાખ્યું. રસ્તો સારો હતો એટલે બધો ગુસ્સો વાણિયા પર ઠાલવતા હતા :

‘તારી માનું વાનિયું, મને મૂકીને ભાગી ગ્યું. સામે મળે તો ખબર પાડી દઉં.’

ગાળો ના બોલે તો કરે શું? તેમની છાતી ધમણની માફક ચાલતી હતી. બીકને કારણે મગજમાં ફટકારો પેસી ગયો હતો. હજુ પણ શરીર ધ્રુજતું હતું. પગની તો વાત જ ના પૂછશો.

હવે તો મિયાં ચાલતા ન હતા, પણ ધસડાતા હતા. ચાલવાની શક્તિ હતી નહીં. તે એક ઝાડ નીચે બેસી પડ્યા.

બેઠા બેઠા રસ્તો ધ્યાનથી જોવા લાગ્યા. એક ગધેડાનાં પગલાંનું નિશાન હતું. તેની પાછળ માણસનાં પગલાંનું નિશાન હતું. મિયાંને ખાતરી થઈ કે, વાણિયો આ રસ્તે જ ગયો હશે.

વાણિયાને રસ્તામાં જ પકડી પાડવો. હવે તે ઉતાવળા બન્યા. પણ ચાલવાની શક્તિ ક્યાં? પણ મિયાં નસીબદાર ખરા.

દૂરથી એક ગાડુ આવતું હતું. ગાડામાં પૂળા ભરેલા હતા. પણ બળદ તેજીલા હતા. ગાડામાં આટલું વજન હતું છતાં દોડતા હતા. મિયાંને આશા બંધાઈ. ગાડામાં બેસવાનું મળે તો વાણિયો ઝટ હાથમાં આવે.

ગાડુ નજીક આવ્યું.

મિયાંએ ખેડૂતને વિનંતી કરી : ‘ભાઈ, ખૂબ થાકી ગયો છું. ચાલવાની શક્તિ નથી. તારા ગાડામાં બેસાડી લઈશ તો મોટો ઉપકાર થશે. અલ્લા રહેમ કરે તારા પર.’

ગાડાવાળો દયાળુ હતો. તેણે ગાડુ ઊભું રાખ્યું. તેણે મીઠાશથી કહ્યું : ‘મિયાં, તને બેસાડવાનો વાંધો નથી, પણ મારા બળદ જરા તેજ છે. ગાડામાં પૂળા ભર્યા છે. તું ગબડી પડે એની મને ચિંતા છે. જો કે નાડી (દોરડું) બાંધેલી છે. એટલે વાંધો નહીં આવે.’

મિયાંને ગરજ હતી અને ગરજવાનને અક્કલ હોય નહીં. એટલે તેને તો કંઈ જોખમ દેખાયું જ નહીં. એટલે તે તો ગાડા પર ચડવા જ માંડ્યા.

ગાડા પર બેસીને મિયાંએ કહ્યું :

‘ચલાવ દોસ્ત ગાડી. હવે કોઈ વાંધા નહીં હૈ.’

ખેડૂતે ગાડી ચલાવતાં કહ્યું : ‘મિયાં, આમ તો વાંધા જેવા કુછ નહીં હૈ. એક ખાત ધ્યાનમાં રખના. નાડી બરોબર પકડના. રસ્તા ખરાબ હૈ. મેરા બળદ હેંડતા નહીં હૈ, દોડતા હૈ. માટે નાડી બરોબર પકડના.’

ઉપરથી મિયાંએ જવાબ આપ્યો :

‘એ... હો... ભાઈ, ફિકર મત કરો.’

ગાડુ તો દોડ્યું. સડસડાટ દોડ્યું. રસ્તો ઊંચો-નીચો હતો. ગાડુ એક બાજુ નમે અને થોડી વારમાં બીજી બાજુ નમે.

ગાડામાં બાંધેલા પૂળા હાલે.

એના કરતાંય વધારે લબ્બેજી હાલે.

ગાડામાં બેઠા તો ખરા, પણ હવે પસ્તાવા લાગ્યા. એ પણ આમથી તેમ નથી પડે. મિનિટે મિનિટે માંડ માંડ પડી જતા બચી જાય. મહાપરાણે શરીરનું સમતોલન જાળવી રાખે. થોડી થોડી વારે અવાજ નીકળે -

“યા અલ્લા, યા અલ્લા!”

મિયાંને તો દરેક સેંકડ ફફડાટમાં પસાર થાય. બધું ભૂલી જવાયું છે, ફક્ત જીવ યાદ રહ્યો છે. અને તે પણ ‘એ ગયો, એ ગયો’ જેવી સ્થિતિ છે.

લબ્બેજી તો મનમાં ને મનમાં બબડે.

‘સાલા ખેડૂતને બોલા થા, નાડી પકડના. મૈંને જોરસે નાડી પકડ રખી હૈ. સબ તાકાત નાડીમેં લગા દી હૈ. ફિર ભી પડનેકા ડર ક્યું લગતા હૈ? યા અલ્લા, કબ છુટકારા મિલેગા ઔર...’

લબ્બેજીએ અલ્લાને છુટકારાની વિનંતી કરી. અલ્લાએ તે સાંભળી અને તરત જ તેમને ગાડાથી છૂટા કર્યાં.

‘અરે ભાઈ ગાડીવાલે, મર ગયા મૈં. ખડી રખ તેરી ગાડી. મર ગયા રે...!’

ગાડીવાળાએ આ અવાજ સાંભળ્યો. એ સાથે જ એક બીજો અવાજ પણ સંભળાયો :
‘ધ.... બ.... બા.... ક.’

ખેડૂત ચમક્યો. તેણે એકદમ ગાડુ ઊભું રાખ્યું. ઝટપટ નીચે ઊતર્યો. ગાડાની પાછળ ગયો. લબ્બેજી પાછળ પડ્યા પડ્યા કણસતા હતા :

‘મર ગયા રે, હાય અલ્લા, મર ગયા મૈં તો.’

ખેડૂત નજીક ગયો. તેણે કહ્યું :

‘મિયાં મૈંને નહીં બોલા થા કે નાડી પકડના. તમે નાડી નહીં પકડી અને પડ ગયા.’

‘અરે ભાઈ, નાડી તો મૈંને પકડી થી. અબ ભી પકડ રખી હૈ, ફિર ભી પડ ગયા.’

ખેડૂતે જોયું તો, મિયાંએ હજુ સુધી લેંઘાનું નાડું પકડી રાખ્યું હતું. ખેડૂત મિયાંની ભૂલ સમજ્યો. તે ખડખડાટ હસી પડ્યો.

ખેડૂતને હસતો જોઈને મિયાં બગડી બેઠા. તેમણે મોં બગાડીને કહ્યું : ‘મેરા જી જાતા હૈ, ઔર તુ હસતા હૈ?’

‘મિયાં, મૈંને નાડી પકડને કો બોલા થા. લેકિન તૂને તો લેંઘાકા નાડા પકડા થા. વાહ, મિયાં વાહ તૂ ભી ગજબ હૈ. ચલ, ફિરસે બૈઠ જા.’

‘ના ભાઈ, ના. અબ ક્યા બૈઠણા? અલ્લાકી દયા થી, તો બચ ગયા. અબ મેં મરના નહીં ચાહતા. તું જા.’

ગાડાવાળો ચાલ્યો ગયો.

થોડી વાર સુધી તો અલ્લાને યાદ કરતા પડ્યા રહ્યા. પછી મગજ ઠેકાણે આવ્યું. વાણિયાને પકડવાનો હતો. સોનું અને ઝવેરાતમાં અર્ધો ભાગ લેવાનો હતો.

સોનાની યાદમાં દુઃખ ભૂલાઈ ગયું.

પગમાં જોર આવ્યું. ઊભા થયા અને ઝડપથી પગ ઉપાડવા માંડ્યા. ગાડામાં બેસવાને કારણે એક લાભ તો થયો જ હતો. ઘણો રસ્તો ઓછા સમયમાં પસાર થઈ ગયો હતો.

વાણિયો નજીકમાં જ હોવો જોઈએ.

મિયાંએ ઝડપથી પગ ઉપાડ્યા.

વાણિયો દૂર ન હતો. ગાડાવાળો એકાદ માઈલ દૂર ગયો હશે.

વાણિયાએ ગાડાવાળાને જોયો એટલે ઊભો રાખ્યો. તેણે ગાડાવાળાને પૂછ્યું : ‘એ ભાઈ, રસ્તામાં તમને મિયાં મળ્યા કે?’

ગાડાવાળાએ ગાડુ ઊભું રાખ્યું. આખો બનાવ વાણિયાને કહી સંભળાવ્યો. વાણિયો પેટ પકડીને હસ્યો.

મિયાનાં સમાચાર આપીને ગાડાવાળો તો ચાલ્યો ગયો, પણ વાણિયાને ચિંતા થઈ. ગધેડુ થાક્યું હતું. પોતે પણ થાક્યો હતો. પણ હવે હિંમત હારી જાય તો જીતેલી બાજી હારી જાય.

વાણિયાએ ગધેડાને બે ડંડા મારીને દોડાવ્યું. પાછળ પોતે પણ દોડ્યો. દોડતાં દોડતાં જ વિચાર કરવા લાગ્યો :

‘મિયાં દોઢ-બે માઈલ દૂર હશે. હવે મને પકડ્યા વિના રહેશે નહીં. બીજું તો ઠીક, મિયાંને અર્ધો ભાગ આપવો પડે. મહેનત બધી મારી છે. મિયાંને મફતનો ભાગ તો શેનો આપું? કંઈક ઉપાય તો શોધવો પડશે.’

ચાલતાં ચાલતાં જ તેને મોજડી યાદ આવી. થેલામાં શેઠાણીની મોજડી પણ હતી. મોજડી ખરી, પણ એવી મોજડી કે જોયા જ કરીએ. પગમાં પહેરવાનું મન ના થાય. ખૂબ મોંઘી મોજડી હતી.

‘આ મોજડી મને બચાવી શકે.’

વાણિયાએ થેલામાંથી મોજડી કાઢી. હતી તો બે, પણ હોંશિયાર વાણિયાએ એક મોજડી રસ્તામાં નાખી દીધી. એક જ મોજડી? હા, એક જ મોજડી.

બીજી મોજડી થેલામાં સાચવીને મૂકી દીધી. વળી પાછો તે ગધેડા સાથે દોડવા લાગ્યો.

લગભગ એક માઈલ જેટલું અંતર કાપી નાખ્યું. પછી થેલામાંથી બીજી મોજડી કાઢી. હવે આ બીજી મોજડીને રસ્તામાં ફેંકી દીધી.

હવે તો ગામ પણ નજીકમાં હતું. વળી પોતાની યુક્તિ સફળ જ થવાની તેવો તેને વિશ્વાસ હતો. હવે ઝડપથી દોડવાની જરૂર નથી.

ગામ આવી ગયું.

વાણિયો સીધો પોતાને ઘેર જ ગયો. પોતાના ઘરની પાછળ વાડો હતો. વાડામાં એક લીમડો હતો. ઝવેરાતનો થેલો ઉંચકીને લઈ ગયો. વાડામાં ઘરમાંથી કોદાળી શોધી કાઢી. ઝડપથી લીમડા નીચે ખાડો ખોદી કાઢ્યો. ઝવેરાતનો થેલો ખાડામાં મૂકી દીધો. થેલામાંથી થોડા પૈસા કાઢીને ખિસ્સામાં મૂક્યા.

થેલાને બાંધી દીધો. ઉપર નાખી દીધી માટી. તેના પર નાખ્યું ઘાસ. હવે કોઈને શંકા જાય નહીં. કોદાળી સાફ કરીને એની જગ્યાએ મૂકી દીધી.

પછી વાણિયણને બોલાવી. પૈસા કાઢીને વાણિયણને આપ્યા. વાણિયણે જિંદગીમાં પહેલી વખત આટલા પૈસા જોયા. તેની તો આંખો જ ફાટી ગઈ : 'આટલા બધા...!'

વાણિયાએ તેને વચ્ચેથી જ અટકાવી. ચૂપ રહેવાનો ઈશારો કરીને ધીમેથી કહ્યું : 'આગળની બાજુ આપણો કૂવો છે. એ કૂવામાં એક બખોલ છે. મારી પાછળ પેલો મિયાં પડ્યો છે. હું એ બખોલમાં રહીશ, તું મને સવાર-સાંજ શીરો બનાવીને મોકલજે. પૈસા ઠેકાણે મૂકી દે અને ચાલ જલદી કૂવા આગળ.'

વાણિયણ પૈસા મૂકવા ગઈ. વાણિયાએ એક જાડું દોરડું શોધી કાઢ્યું. કૂવાના કઠેરા પર એક છેડો બાંધી દીધો. બીજો છેડો કૂવામાં લટકતો નાખ્યો.

એટલામાં વાણિયણ આવી પહોંચી. વાણિયાએ તેને સૂચના આપી : 'હું કૂવામાં ઉતરી જાઉં પછી આ દોરડું છોડીને ઘરમાં મૂકી દેજે.'

દોરડું પકડીને વાણિયો કૂવામાં લટક્યો. પછી સડસડાટ નીચે ઊતરી પડ્યો. બખોલ આવી એટલે તેમાં બે પગ મૂકી દીધા.

ધીમેથી બખોલમાં બેસી ગયો.

દોરડું છોડી દીધું.

પછી વાણિયણને કહ્યું :

'દોરડું છોડીને ઘરમાં લઈ જા. સવાર-સાંજ મને શીરો મોકલજે. મિયાં આવે તો કહેજે કે હું આવ્યો જ નથી. હમણાં મિયાં આવશે. જા જલદી.'

બિચારા લબ્બેજી!

ક્યારના આવી ગયા હોત પણ પૂરેપૂરા છેતરાયા. એમને શી ખબર કે આમ બનશે? એ સટાક, પટાક ચાલતા હતા. મિયાં ભાઈએ ફરી પાછી રસ્તા પર નજર રાખવા

માંડી. માણસના પગલાં અને ગધેડાનાં પગલાં રસ્તા પર દેખાતાં હતા. ઝીણવટથી જોતાં લાગ્યું કે પગલાં તાજાં જ છે.

વાણિયો નજીકમાં જ હોવો જોઈએ.
મિયાંએ ઝડપ વધારી.

પણ આ શું? ચાલવાની ઝડપ ઓછી થઈ ગઈ.
રસ્તા પર મોજડી પડી હતી. મિયાંએ નીચા વળીને હાથમાં મોજડી લીધી. મોજડી

મોંઘી હતી. પણ એક જ હતી. એક મોજડી વેચાતી લે પણ કોણ?

મોજડી લેવી કે ન લેવી? થોડો વખત વિચાર કરવા તે ઊભા રહ્યા. છેવટે મોજડી ફેંકીને આગળ ચાલવા માંડ્યું.

દૂરથી ગામ દેખાવા માંડ્યું. લબ્બેજનો ઉત્સાહ વધી ગયો. તેમણે ઝડપ વધારી.
પણ વળી પાછી મુશ્કેલી આવી. રસ્તા પર બીજી મોજડી પડી હતી. મિયાંએ

ઊંચકીને જોવા માંડી. પહેલી મોજડી જેવી જ આ મોજડી હતી.
હવે શું કરવું?

બે મોજડી હોય તો સારા પૈસા મળે. બીજી મોજડી લેવા પાછા જવું?

લબ્બેજ હતા લોભી.
વાણિયાની યુક્તિ સફળ થઈ.

લબ્બેજ બીજી મોજડી લેવા એક માઈલ પાછા ગયા. એક માઈલ પાછા આવ્યા.
આટલો સમય મિયાંનો બગડ્યો. એટલા સમયમાં વાણિયાએ માલ ઠેકાણે કરી નાખ્યો.

લબ્બેજ રહ્યા લબડતા!

૪. ચસકેલીની 'અમર' ચૂંટણી

(હિતાર્થ કમલકુમાર જોષી, ધોરણ-૮, દિવાન બલ્લુભાઈ શાળા)

એક નાનું એવું ગામ હતું. ગામનું નામ ડોબાપુર. ડોબાપુરમાં બધા ગાંડા રહે. તે

ગામમાં સરપંચની ચૂંટણી દર વર્ષે યોજાય. જે સૌથી વધુ ગાંડો લાગે તેને સરપંચ બનાવાય.

દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ ગામમાં ચૂંટણી આવી. બધા મૂખાઓ પોતપોતાનો

વોટ આપવા ભેગા થયા. આ વખતે સરપંચના પદ માટે બધાના મોઢે એક જ નામ હતું અને તે હતું : "ચમનલાલ ચીનુભાઈ ચસકેલી" ઉર્ફે "છટક".

ચસકેલી ગાંડા જોડે બાડો પણ રહેતો. તે રડે તો ડાબી આંખનું આંસુ પણ જમણા ગાલે જતું. ૫૦ માણસની ભીડમાં પહેલી વ્યક્તિ કાંઈ પૂછે તો છેલ્લાને જોઈને જવાબ

આપતો. જમતો હોય તો ચબડ-ચબડ અવાજ આજુબાજુના દસ ઘરમાં સંભળાય. માથામાં ગણ્યા ગાંઠ્યા સત્તર વાળ. કાયમ ચડી ને ઉપર ઝલ્લો પહેરે જે તેના ચકાને ઢાંકી દેતો. જમીન સુધી, છેક જમીન સુધી લબડતું હોય એના ચકાનું નાહુ. મહિને એક વાર નહાય.

ભાઈ નીકળે તો આજુબાજુના પાંચ મીટરના વ્યાસમાં ગંધાય. એવો કદરૂપો ને ગંદો કે બીજીવાર ના મળવાનું કે જોવાનું મન થાય એવો આ બાડો.

ગામમાં વોટની પ્રથા એવી કે જેણે જેને વોટ આપવો હોય તે માટે તેના ગાલ ઉપર જોરથી લાફો મારવાનો. ૧૨૦૦ માણસની વસ્તી ધરાવતા ગામમાં આ વર્ષે ચસકેલીના ગાલ પર ૧૦૫૩ લાફા પડ્યાને ગાલ ભલે સોજાઈ ગયો પણ જંગી બહુમતીથી આપણો ચસકેલી વિજય પામ્યો.

તેનો સત્કાર સમારંભ અને શપથ વિધિ કાર્યક્રમ યોજવામાં આવ્યો. તેમાં ચમનલાલ કોલર વગરનું શર્ટ પહેરી જાણે ફાટેલા મોજામાંથી અંગૂઠો બહાર આવ્યો હોય તેવા તૈયાર થઈ ગામના પાદર વડના ઓટલે બિરાજમાન થયા.

એ જ દિવસે ગાંડાઓની સ્પર્ધા રાખવામાં આવી. સ્પર્ધા એવી કે જેને જે પણ ખવડાવવું હોય તમારે તે ખવડાવવાનું પ્રેમથી કે જબરદસ્તીથી. લોકો જાતજાતની વસ્તુ લઈને એકબીજાની પાછળ દોડે. એમાં એક ગાંડો હાથમાં ૨ કિલોની દૂધી લઈને જેના તેના મોંમાં ખોંસે. આખરે એ દૂધી પૂરી થઈ અને તેને વિજયી ઘોષિત કરાયો. આ સમયે શહેરથી એક મંત્રી પણ આવેલા તેમને અભિનંદન આપવા. તેમના હસ્તે સરપંચ ચમનલાલ ચસકેલીની શપથવિધિ કરાવી અને કહ્યું : “તમે ચસકેલીને મૂરખ અને ગાંડો સમજો છો પણ તેનાથી સમજુ કોઈ માણસ નથી.” બધાએ તેમને તાળીઓના ગડગડાટથી વધાવી લીધા. પછી જ્યારે મંત્રીશ્રી રવાના થતા હતા, તેથી તેમની કાર પાસે પહોંચ્યા ત્યારે પાછળથી એક જોરથી લાફો પડ્યો. પાછળ જોયું તો બાડો હતો, તે કહે : “સાહેબ, શાબાશી આપવા પીઠ પર શાબાશી આપી.” મંત્રીશ્રી કશું બોલ્યા નહીં. ત્યાં તો ફરી પાછળથી જોરથી પથ્થર તેમના માથે વાગ્યો. પાછળ જોયું તો ચસકેલી દૂર ઊભો હતો અને ભાઈ બૂમ પાડીને કહે છે : “સાહેબ! આવજો કહેવાનું ભૂલી ગયો. ગળું બેસેલું છે ને બૂમ નથી પડાતી.”

ત્યારે મંત્રીશ્રીને લાગ્યું કે : “ના, ગામવાળાએ સાચો મૂરખ પસંદ કર્યો છે.”

ચસકેલીના કિસ્સા :

C.C.C. નો અર્થ ચમનલાલ ચીનુભાઈ ચસકેલી

એક દિવસ ચમનલાલે ઘર ખરીધું. એમાં ચમનલાલ અને બાડો રહે. બાડો મહિને નહાય. પણ નહાય ત્યારે તબિયતથી નહાય. ૨ કે ૨.૩૦ કલાક તો નાહવામાં જાય. એ

દિવસે ચમનલાલને પણ પાદરે જવામાં મોડું થતું હતું. માટે ચમનલાલે બાડાને બાથરૂમ બહારથી કહ્યું : “એ ભાઈ, જલદી નીકળ, મારે મોડું થાય છે.” ત્યારે બાડો કાંઈ પણ પહેર્યા વગર બહાર આવ્યો. છટક કહે : “બાડા કાંઈ પહેરી તો લે.” તો બાડો બહાર ગયો અને ચંપલ પહેરીને આવી ગયો.

સ્વયંવર :

ચસકેલી કુંવારો હતો. તે છોકરી ગોતે પણ તેને ગમે નહીં. કહેતો : “મારી પત્ની તો વિશ્વ સુંદરી હશે.” આખું ગામ તેની પર હસતું. એક દિવસ તેણે સમાચાર પત્રમાં એડ વાંચી : “રાધાકૃષ્ણ મેરેજબ્યુરો - પોતાના માટે મિસ વર્લ્ડ જેવી પત્ની લાવો.” ચસકેલીને થયું, “લાય જોઈ જઈ.” તેણે ફોન લગાડ્યો. સામેથી બોલ્યા : “બોલો, શું કામ છે?”

ચસકેલી કહે : “મારે મિસ વર્લ્ડ જેવી પત્ની જોઈએ છીએ.”

સામે બહેને એડ્રેસ લીધું અને કહ્યું, કાલે સવારે ૮.૦૦ વાગે તૈયાર રહેજો.”

ચસકેલીએ આ વાતની આખા ગામમાં ઘોષણા કરાવી. આઠ વાગ્યા ત્યારે ચસકેલી તૈયાર થઈ બહાર આવ્યો તો એક મિસ વર્લ્ડ જેવી છોકરીને આખુ ગામ જોતું હતું. છોકરી કહે : “જો, તેં મને પકડી લીધી તો હું તારી પત્ની.” આખો દિવસ ભાગાદોડી કરવા છતાં છોકરી હાથ ન આવી. છેવટે ચસકેલી નિરાશ થયો. બીજા દિવસે એ જ રીતે એડ આવી. ફરી એની એજ વાતો દોહરાવવામાં આવી પણ ફરક એટલો હતો આ મિસ વર્લ્ડ નહીં પણ વિશ્વ સુંદરી હતી. ૮.૦૦ વાગે ચસકેલી બહાર આવ્યો અને જોયું તો વિશ્વસુંદરી જેવી છોકરી કહે, “મને પકડ. પકડી પાડે તો હું તારી પત્ની.” છતાં ચસકેલી પકડી ન શક્યો. ત્રીજા દિવસે ફરી એડ. આવી લખ્યું હતું : “સારી અને સંસ્કારી પત્ની માટે ફોન કરો.” પાનમસાલા વાળા જેમ પોતાના પડીકા પર લખેને - “આ ખાવાથી કેન્સર થાય છે.” એવી જ રીતે આ એડમાં નીચે ઝીણા અક્ષરે લખ્યું હતું કે : “સુંવાળી સુકન્યાની આશા ન રાખવી.” હંમેશની જેમ આ વખતે પણ આઠ વાગે ચસકેલીએ બારણું ખોલ્યું અને જોયું તો કાળી અને જાડી એક ખૂબ કદરૂપી લાગતી કન્યા બહાર ઊભી હતી. આજ સુધી પેલી બે કન્યાઓને જોઈને ગામ આખું ખુશ હતું. આજે કાંઈ ફરક ન હતો. ખાલી બે વસ્તુઓનો તફાવત હતો. અત્યારે આખુ ગામ ચસકેલીને જોઈને હસતું હતું અને અવાજ આવતો હતો : “ભરાણો, ભાઈ ભરાણો, ચસકેલી તો ભરાણો.”

આ વખતે કન્યાએ દર વખત કરતાં ઊંધું જ કહ્યું : “તું ભાગ, હું તને પકડું અને જો મેં તને પકડી પાડ્યો તો તું મારો વર.” છેલ્લે પેલી કન્યાએ ચસકેલીને પકડી પાડ્યો. અને ચસકેલીના બેસણા કમ લગ્નમાં આખું ગામ રડ્યું અને હસ્યું.

લો, નાખી દો :

એક વાર ચસકેલી તેની પત્ની સાથે પાવાગઢ ફરવા ગયો. પર્વત ચઢતા રસ્તામાં તેના પત્નીની સ્લીપરની પટ્ટી નીકળી ગઈ. તેની પત્ની ચસકેલીને કહે : “લો, આ નાખી દો ને.” ત્યારે આપણા ભાઈશ્રીએ આખેઆખી ચંપલ નાખી દીધી. પછી શું? ચસકેલીને તો બરોબર ધોકા પડ્યા.

સ્વર્ગ :

એક દિવસ ચસકેલીના સાસરે હવન હતો. હવન પૂરો થયા બાદ પંડિતજી પૂછે : “કોને સ્વર્ગે જવું છે?” ચસકેલીના સાસરા, સાસુ, સાળા, સાળાની પત્ની, તેમના છોકરાં તેમજ ચસકેલીના પત્નીએ આંગળી ઊંચી કરી. પંડિતજી ચસકેલીને કહે : “કેમ તમારે નથી જવું?” ચસકેલી કહે : “આ બધા જતા રહે પછી મારું સ્વર્ગ અહીંયા જ છે.” ફરીથી પડ્યા ધોકા!

મરી ગયા :

ડોબાપુરમાં ભણવાની પ્રથા એવી કે જે ઘરું થાય ત્યારે તે ભણવા જાય. ત્યારે ચસકેલીના ટીચરે તેને કહ્યું કે : “૧૭મી સદીના વૈજ્ઞાનિકો વિષે કાંઈ કહે. ચસકેલી કહે : “એ બધા! મરી ગયા.”

ઈતિશ્રી ચસકેલીપુરાણ. ડોબા ખંડાય સર્વસંપૂર્ણ.

પ. પંડિતજીના માથે આફત

(પટેલ માનસી નરેન્દ્રકુમાર, ધો. ૯, સિલ્વર ગ્રીન સ્કૂલ, વિદ્યાનગરી, સિંમતનગર)

ગોરાણીને એક દિવસ બહારગામ જવાનું થયું. એમણે પંડિતજીને કહ્યું : ‘તમે ખાવાનું શું કરશો?’

પંડિતજી : ‘તમે અમારી ચિંતા ન કરો. અમે અમારું સંભાળી લઈશું!’

ગોરાણી : લોજમાં જમશો?

પંડિત : લોજમાં જમે મારો ભૂતોભાઈ!

ગોરાણી : તો આપણી બાજુમાં રહેતા કરુણાશંકરને ત્યાં જઈને ભાણું માંડશો?

પંડિતજી : એને ત્યાં આ જગા પંડિત કદી જમે નહીં. એ તો કંજૂસનો કાકો છે. જમવામાં રોટલો અને છાશ જ મૂકે અને ત્યાં તો અમે પગ પણ માંડીએ નહીં. શું સમજ્યા?

ગોરાણી : તો પેટ પૂજા કેમ કરવા ધારો છો?

પંડિતજી રસોડામાં ગયા.

પાંજરામાં બટાટા પડ્યા હતા. તે સમારવા તેમણે છરી લીધી. પણ બટાટા કાપવાને બદલે છરીએ પંડિતની આંગળી સહેજ કાપી. લોહી વહેવા માંડ્યું. જોરથી છરી ફેંકીને પંડિતજી ઊભા થયા. ધોતિયાનો છેડો ફાડી ઘાસલેટના ડબામાં તે બોળીને આંગળી પર પાટો બાંધ્યો. મનોમન બોલ્યા : છરી કેવી કમજાત કે બટાટા કાપવાને બદલે પરમ પવિત્ર આ વિપ્રવર્યની અંગુલી કાપી.

જેમ તેમ કરીને બટાટા સમારીને, તપેલીમાં વધાર મૂકીને બટાટાનું શાક તૈયાર કર્યું. શાક તૈયાર થયું એટલે ચૂલા પર ખીચડી તૈયાર થઈ ગઈ.

પંડિતજીને થયું કે ખીચડીની સાથે બે-ચાર ભાખરી હોય તો મજા આવે.

ભાખરીનો આટો બાંધ્યો. પછી તે ભાખરી વણવા લાગ્યા. પણ ભાખરીનો આકાર ગોળ રહેવાને બદલે કોઈ ભાખરી લંબચોરસ થઈ, તો કોઈ ભાખરી ખૂણાવાળી બની. તો કોઈ ભાખરી સાવ ઘાટ વિનાની રહી.

પણ પંડિતજી તો રહ્યા પંડિત.

તે મનમાં બોલ્યા : ભાખરીનો આકાર ભલે ને ગમે તે રહે. આપણે આકાર સાથે શી લેવાદેવા? એનો સ્વાદ જળવાઈ રહેવો જોઈએ. આપણે ખાવા સાથે મતલબ. આકાર સાથે કશો મતલબ નહીં.

પછી તેમણે ચૂલા પરથી ખીચડી ઉતારવા માંડી. પણ સાણસીને બદલે હાથથી ઉતારવા જતાં તેમના જમણા અંગુઠે ફોલ્લો પડ્યો.

મરે રે મરે ... કહીને ઝડપથી ખીચડીની તપેલી ચૂલા પરથી ઉતારીને નીચે જમીન પર મૂકી. પછી અબોટિયું પહેરીને પંડિતજી જમવા બેઠા.

થાળીમાં થોડી ખીચડી મૂકી, બાજુમાં બે-ચાર ભાખરી ગોઠવી અને એક વાડકામાં બટાટાનું શાક લીધું.

પણ જ્યાં ખીચડીનો કોળિયો મોંમાં મૂક્યો કે તે બૂમ પાડી ગયા. કેમ કે ખીચડીમાંની એક કાંકરી દાંત સાથે કચડાઈ ઊઠી.

પછી તેમણે ખીચડી જોવા માંડી તો તેમાં પાર વિનાના કાંકરા દેખાયા.

તેં ગોરાણી પર મનમાં ખિજાઈ ઊઠ્યા અને બોલવા લાગ્યા, “આ ગોરાણી તો મને માથે પડ્યાં છે. ચોખા વીણીને નહીં ભર્યાં હોય પછી ખીચડીમાં કાંકરી જ આવે ને? હવે ખીચડી ફૂતરાને નાખી દેવી પડશે અને ભાખરી અને બટાટાથી જ કામ ચલાવવું પડશે.

એમણે થાળીમાંથી ખીચડી તપેલીમાં મૂકી દીધી.

ભાખરી ખાવાનું શરૂ કર્યું.

તો ભાખરીમાં પણ કાંકરીઓ આવવા લાગી. પંડિતજી મૂંઝાઈ ઊઠ્યા.

ખીચડી ખાવામાંથી બાકાત થઈ. પણ ભાખરીને ય બાકાત કરવી પડી. તેથી એમના દુઃખનો કોઈ પાર રહ્યો નહીં.

પણ આ જગા પંડિત. એમ હારી જાય તો એ જગા પંડિત શાના?

તેમણે મનમાં કહ્યું : 'અરે, આ જગા પંડિત! એકલા બટાટાના શાકથી પણ ચલાવી લે! પેટમાં કશુંક પડવું જોઈએ. બસ.. ભલેને બટાટાનું એકલું શાક કેમ ન હોય?

એમણે બટાટાનું શાક ખાવા માંડ્યું.

પણ જ્યાં બટાટાનું ફોડવું મોંમા મૂક્યું તે યૂથૂથૂ ... યૂથૂથૂ ... યૂથૂથૂ ...

બટાટામાં મીઠું ઘણું પડી ગયું હતું. એટલે શાક ખારું ખારું ધૂધવું બની ગયું હતું.

પંડિતજી ભાણા ઉપરથી ઊભા થઈ ગયા. હવે રસોઈ કરવાની હિંમત તેમનામાં રહી નહોતી.

પણ પેટમાં ઝિંદરડા રમતા હતા. ભૂખથી પેટમાં વેંતએકનો ઊંડો ખાડો પડ્યો હતો. પંડિતજીના મનમાં થયું કે જો વધારે વાર ભૂખ્યા રહેવું પડશે તો ચક્કર આવવા લાગશે.

હવે શું કરવું?

એવામાં તેમને વિચાર આવ્યો કે લાવ કરુણાશંકરને ઘેર જવા દે. ભલે ભાણામાં સૂકો રોટલો અને છાશ પીરસે! પેટ તો ભરાશે.

ઘરને તાળું મારીને પંડિતજી કરુણાશંકરને ઘેર ગયા.

કરુણાશંકર હિંચકા પર આરામથી બેઠા હતા. ઘેર તેમનાં પત્ની નહોતાં.

પંડિતજી : 'જે જે કરુણાશંકર!'

કરુણાશંકર : 'જે જે પંડિતજી! ઘણે દિવસે આવ્યા. આવો બેસો, નિરાંતે વાતો કરીએ. આજે માંડ ફુરસદ મળી છે.'

પંડિતજી : 'ઓફિસમાં રજા છે કે શું?'

કરુણાશંકર : 'રજા નથી, રજા લીધી છે!'

પંડિતજી : 'કેમ વારુ!'

કરુણાશંકર : 'આજે મોટી અગિયારશ છે. નકોડો ઉપવાસ કર્યો છે. થોડો ધરમ કરીએ તો આ માનવ ભવ સુધરે!'

પંડિતજી : 'તમારા પત્ની?'

કરુણાશંકર : 'એનેય નકોડો ઉપવાસ છે એટલે મંદિરે દર્શન કરવા ગઈ છે. રાંધવાનું આજે છે નહીં. એટલે ત્યાં કથામાં પણ ખાસ્સીવાર બેસશે. બોલો, કેમ આવવું થયું?'

આવ્યા તો ખાવા માટે, પણ હવે તો અહીં ચૂલો જ સળગ્યો નહોતો પછી ખાવાની વાત જ ક્યાં રહી?

પંડિતજી બોલ્યા : 'બસ, બજારમાં જવા નીકળ્યો હતો. થયું કે લાવ જરા કરુણાશંકરને મળતો જાઉં. ઘણા દિવસથી તમારે ઘેર આવ્યો નહોતો. લ્યો, હવે જાઉં ત્યારે.'

પંડિતજી ત્યાંથી રવાના થયા.

હવે તો લોજ વિના બીજો આશરો તેમના માટે રહ્યો નહોતો.

તેઓ એક લોજમાં ગયા.

તેમણે લોજમાં મેનેજરને પૂછ્યું : 'ભાઈ, ભાણાનું શું લ્યો છો?'

મેનેજર : 'ચાર રૂપિયા.'

પંડિતજી : 'અને મિષ્ટાન સાથે?'

મેનેજર : 'સાત રૂપિયા.'

તેમણે પૈસા માટે ખિસ્સામાં હાથ નાખ્યો પણ ખિસ્સામાં પાકીટ જ નહીં.

હવે તેમને યાદ આવ્યું કે પાકીટ તો ગોરાણી લઈ ગયાં હતાં. બીજા પૈસા ઘરમાં હતા. હવે શું થાય?

તે બોલ્યા : 'મેનેજરભાઈ, અમે રજા લઈએ. લોજના દર્શન માત્રથી અમારી ક્ષુધા શાંત પામી છે.'

૬. જગા પંડિતનું પરાક્રમ

(ગોપત સુરભિ અશોકભાઈ, ધો. ૭, સિલ્વર ગ્રીન ઈંગ્લીશ સ્કુલ)

જગા પંડિતે બૂમ પાડી : 'ગોરાણી, હવે ખજૂર અને ધાણી જરા લાવો. હોળીનો દિવસ છે. જરા પેટમાં થોડું ખાવાનું નાખીને પૂજામાં બેસીએ.'

ગોરાણી : 'જરા વાર લાગશે.'

પંડિત : 'કેમ, તમારા હાથ બહારગામ ગયા છે? તમે તો કામ કરવામાં ભારે ઢીલાં.'

ગોરાણી : 'તમે ખજૂર કેવી લઈ આવ્યા છો એ કહેતા નથી અને ઉપરથી અમને વઢવા માંડો છો!'

પંડિત : 'કેમ, ખજૂરમાં શો વાંધો છે?'

ગોરાણી : 'ખજૂર સાવ કાળી મેશ છે. એકેય પેશી સારી નથી અને સૂકાઈ પણ કેવી ગઈ છે!'

પંડિતજી : 'જુઓ, કાળો રંગ તો મારા કૃષ્ણનો પણ છે અને તમારો રંગ પણ કાળો તો ખરો જ ને...'

પંડિત હસી પડ્યા ... હી ... હી ... હી ...

ગોરાણી : 'હસો નહીં, જલ્દી પૂજા કરી લ્યો. પછી બજારમાં જઈને થોડો શિખંડ લઈ આવો. હોળીનો દિવસ છે. જમવામાં કશુંક ગળ્યું હોય તો સારું રહે.'

પંડિતજી : 'આજે અમારાથી નહીં જવાય.'

ગોરાણી : 'કેમ?'

પંડિતજી : 'કેમ શું? હોળીનો દિવસ છે. ઘેરૈયા રંગથી રંગી જ નાખે! ગઈ હોળીમાં અમને કેવા રંગી નાખ્યા હતા-યાદ છે ને?'

ગોરાણી : 'હોળી છે, છોકરાઓ રંગે પણ ખરા! પણ તેથી બજારમાં જવાનું કંઈ માંડી વળાય?'

પંડિતજી : 'તમે ગમે તેમ કહો, અમે આજે બજારમાં જવાના નથી. અમારે રંગાવું નથી. હા, શિખંડ નહીં ખાઈએ તો આપણું શું લૂંટાઈ જવાનું છે? શિખંડને બદલે લાડુ બનાવો!'

પછી થોડી ખજૂર ખાઈને પંડિતજી પૂજામાં બેઠા. કપાળમાં મોટું તિલક કર્યું. કપાળમાં ભસ્મ લગાવી ગળામાં રુદ્રાક્ષની માલા પહેરી.

અડધી પૂજા થઈ ત્યાં તો દરવાજો ઉઘાડીને દસ-બાર ઘેરૈયાઓનું ટોળું અંદર ઘૂસી આવ્યું અને સીધું રસોડામાં પેસી ગયું અને ગોરાણીને પૂછવા માંડ્યું, 'પંડિતજી ક્યાં છે?'

ગોરાણી : 'પૂજાના ઓરડામાં પૂજા કરે છે. એમનું શું કામ છે? કઈ ટીપણાં વંચાવવા છે?'

ઘેરૈયાઓ : 'ના રે ના! આજે હોળી છે. એમની સાથે હોળી ખેલવી છે. હા, આજે એમને બરાબર રંગવા છે.'

પૂજાના ઓરડામાં બેઠેલા પંડિતજીના કાને આ શબ્દો પડ્યા કે જાણે એમને ટાઢિયો તાવ ચઢી આવ્યો.

આ ઘેરૈયાઓ પોતાને હવે રંગ્યા વગર છોડશે નહીં એવો વિચાર આવતાં તેમનાં મોતિયાં જ મરી ગયાં.

પણ એમને એક યુક્તિ સૂઝી આવી કે જો ખાટલામાં સૂઈ જાઉં અને માંદગીનો ઢોંગ કરું તો આ લોકોના હાથમાંથી છુટાય.

પૂજાના ઓરડામાં એક પાટ હતી. પંડિતજી તો પૂજાના કપડે જ પાટ પર સૂઈ ગયા.

ઘેરૈયાઓ પૂજાખંડમાં આવ્યા.

પંડિતજી આંખો મીચીને પાટ પર પડ્યા હતા.

ઘેરૈયાઓ : ‘પંડિતજી ઉઠો. અમારે તમને હોળી રમાડવી છે. ઊભા થાવ.

પંડિતજી : ‘હોળી તો અમે રમી ચૂક્યા. અમારી તબિયતની હોળી થઈ છે. અમને ચક્કર આવે છે. પેટમાં ભારે ચૂંક ઉપડી છે. આંખોમાં બળતરા થાય છે. અમારાથી હોળી નહીં રમી શકાય.

બે-ચાર ઘેરૈયાઓ બોલ્યા : ‘એમ વાત છે! પણ અમે કાંઈ કાચાપોચા નથી.’

પછી બીજા ઘેરૈયાઓને તેમણે કહ્યું : ‘જોઈ શું રહ્યા છો. ઉપાડો પાટ. આજે પંડિતજીને આખા ગામમાં ફેરવીએ. હા, આજે તેમને છટકવા નથી દેવાના!’

અને જોતજોતામાં તો સાત-આઠ ઘેરૈયાઓએ ખભા પર પાટ ઉંચકી લીધી અને પંડિતજીના ઘર બહાર નીકળી ગયા.

પંડિતજી બૂમો પાડવા માંડ્યા : ‘અલ્યા, તોફાની બારકસો! આ શું માંડ્યું છે તમે! અમે તો તમારા પૂજ્ય છીએ. વડીલોની કંઈક તો શરમ રાખો.’

તેઓ બોલવાનું પૂરું કરે તે પહેલા તો એક-બે છોકરાએ પંડિતજીના મોંએ લાલ રંગનો થપેડો કરી દીધો. બીજા એકે પંડિતજીના માથે કેસરી રંગ છાંટી દીધો. અરે, એક-બે ઘેરૈયાઓએ તો પંડિતજીના ગળામાં એક કરમાયેલા ફૂલનો હાર જ પહેરાવી દીધો.

અને પછી ગામની શેરીઓમાં તેમણે પાટ સાથે ફરવા માંડ્યું. તેમણે મોટેથી બોલવા પણ માંડ્યું, -

“આજે છે હોળી, કાલે ધૂળેટી,
પંડિતજીને નાખશું, રંગે ઝબોળી.”

પંડિતજી તો ભારે ખસિયાણા પડી ગયા.

આ વાનરસેનાએ ભારે વાનરવેડા કરવા માંડ્યા. પંડિતજી ગુસ્સે ભરાયા.

તે બોલ્યા : ‘અરે, હનુમાનના વંશજો, અમારા જેવા મહાપંડિતની આવી મજાક ના હોય. અમારી તો પૂજા થાય.’

એક ઘેરૈયો બોલ્યો : ‘આ તમારી પૂજા જ અમે કરીએ છીએ! તમે અમારા પૂજ્ય છો, તેથી તો તમને અમારા ખભા પર બેસાડીને અમે ફેરવીએ છીએ.’

પંડિતજી બિચારા શું કરે?

ભારે આફતમાં આવી પડ્યા.

પણ એવામાં સરઘસ પોલીસ ચોકી પાસે પહોંચ્યું. પોલીસ ચોકી પાસે પણ ઘેરૈયાઓ મોટેથી બોલવા માંડ્યું -

“આજે છે હોળી, કાલે ધૂળેટી,

પંડિતજીને નાખશું, રંગે ઝબોળી!”

પોલીસ ચોકી પર એક જમાદાર બેઠો હતો. તેણે આ બધું જોયું. તરત જ તે હાથમાં ડંડો લઈને ઘેરૈયા પાછળ દોડ્યો. ઘેરૈયાઓ તરત જ પાટ મૂકીને નાસી ગયા.

પંડિતજીને નિરાંત થઈ.

પણ થોડીવારમાં તો ત્યાં થોડા માણસો ભેગા થઈ ગયા અને પંડિતજીને પૂછવા લાગ્યા : 'શું થયું પંડિતજી! તમારા મોઢે અને કપાળે આ રંગના થપેડા ક્યાંથી?'

પંડિતજી પાટ પર બેઠા થયા, બધા તરફ નજર કરી. પછી આંખ બંધ કરી પણ કશું બોલ્યા નહીં.

લોકોએ પૂછ્યું : 'પંડિતજી, કેમ કશું બોલતા નથી?'

પંડિતજી : 'અમને હમણાં બોલાવો નહીં. અમને સાક્ષાત્ દર્શન થઈ રહ્યાં છે!'

લોકો : 'કોના દર્શન!'

પંડિતજી : 'રામભક્ત હનુમાન બજરંગબલીના દર્શન થઈ રહ્યાં છે. હનુમાનના.

લોકો : 'ધન્ય છે તમને પંડિતજી કે હનુમાનના તમને દર્શન થઈ રહ્યાં છે. હનુમાન તમને શું કહી રહ્યા છે?'

પંડિતજી : 'હનુમાનજી કહી રહ્યા છે કે હે પંડિતજી બે મિનિટ માટે તમારામાં હું એવી શક્તિ મૂકું છું કે જે તમારો સ્પર્શ કરશે તેનો બધો રોગ ચાલ્યો જશે. ગરીબ હશે તે ધનવાન બનશે, દુઃખી હશે તે સુખી બનશે.

લોકો તો આ સાંભળીને આનંદથી નાચી ઊઠ્યા. પંડિતજીના પણ હાથપગ ધ્રૂજવા લાગ્યા અને મોટેથી બોલવા લાગ્યા : 'જય હનુમાન, જય બજરંગ! જય બજરંગ .... જય હનુમાન!'

લોકોએ માન્યું કે સાચેસાચ પંડિતજીના શરીરમાં હનુમાનજી આવ્યા છે.

બસ, પછી તો પૂછવું જ શું?

પંડિતજીના ચરણસ્પર્શ કરવા લોકોની પડાપડી થઈ. અને બધાએ પોતાની શક્તિ મુજબ પંડિતજીના પગમાં પૈસા મૂકવા માંડ્યા અને હાથ જોડીને કહેવા લાગ્યા : 'હે હનુમાન દાદા, અમારા પર સદા પ્રસન્ન રહેજો!'

પાંચેક મિનિટ બાદ પંડિતજીએ ધ્રૂજવાનું બંધ કર્યું. અને લોકોને સંકેત આપ્યો કે હનુમાનજી અમારા પંડમાં રહ્યા નથી.

વાજતે ગાજતે પંડિતજીને આખા ગામમાં ફેરવવામાં આવ્યા.

ઘેર જ્યારે તેમની પધરામણી થઈ ત્યારે ગોરાણીએ જોયું તો પંડિતજીના પગ આગળ રૂપિયાનો મોટો ઢગલો પડ્યો હતો!

બધા ગયા એટલે ગોરાણીએ પૂછ્યું : 'આટલા બધા પૈસા ક્યાંથી?'

પંડિતજી : 'હોળી આપણને ફળી તેના પૈસા! મારા ગોરાણી!!!'

૭. નસીબદાર ગાંડાલાલ

(પાખ્યા રાજવી દેવેન્દ્રકુમાર, આગાખાન શાળા, સિધ્ધપુર)

એક ગામડું હતું. તેમાં એક ગાંડાલાલ રહેતો હતો. એની માનું નામ ટુનટુન હતું. ગાંડાલાલની ચાર પત્ની હતી. પહેલી પત્નીનું નામ ચેરી હતું. બીજી પત્નીનું નામ બેરી હતું. ત્રીજી પત્નીનું નામ જેરી હતું. અને ચોથી પત્નીનું નામ મેરી હતું. એક દિવસ ગાંડાલાલે તેની પહેલી પત્નીને બોલાવી કહ્યું, "મને કેરીનો રસ પીવાની ઇચ્છા થઈ છે. તો તું મારા માટે કેરીનો રસ બનાવ." થોડી વાર પછી ચેરી પાછી આવી અને તેના હાથમાં કેરીના રસનો વાટકો હતો. ગાંડાલાલ તેના હાથમાંથી વાટકો ખેંચીને રસ પી ગયો. ગાંડાલાલે કહ્યું, "વાહ રસ તો સરસ છે." ચેરી કહે, "એ તો હોય જ ને કારણ કે મેં રસની અંદર પીળા રંગનું એસિડ નાખ્યું હતું." ગાંડાલાલે કહ્યું, "ચેરી તે એવું શા માટે કર્યું?" ચેરી કહે, "મેં ક્યાંક સાંભળ્યું છે કે કોઈપણ વસ્તુની અંદર એસિડ નાખવાથી તે સાફ થઈ જાય છે."

બીજે દિવસે બેરીએ ગાંડાલાલને કહ્યું, "ચાલોને ફિલ્મ જોવા જઈએ." બેરી તેના નામ પ્રમાણે બેરી હતી. તેને સરખું સાંભળાતું નહોતું. ગાંડાલાલે કહ્યું, "સારું ચાલ". બેરી અને ગાંડાલાલ બંને ફિલ્મ જોવા ગયા. થિયેટરમાં એક બહેને બેરીને કહ્યું, "જરા ખસો ને!" બેરી એ ખસો ને બદલે ભસો સાંભળ્યું. એટલે બેરી જોર જોરથી ભાઉ ભાઉ ભસવા લાગી. ગાંડાલાલે પૂછ્યું, "બેરી, તું ભાઉ ભાઉ કેમ બોલે છે?" બેરી કહે, "મને ભસવા માટે પેલા બહેને કહ્યું!"

ત્રીજે દિવસે ટુનટુને જેરીને બોલાવીને કહ્યું, "હું સવિતા સાથે ફરવા જાઉં છું. તું મારી અને સવિતાની બસની ટિકિટ કરાવી દે." બધી વહુઓમાં જેરી સૌથી હોશિયાર હતી. જેરીએ ટુનટુનને પૂછ્યું, "મમ્મી, ક્યાંની ટિકિટ કરાવવી છે?" ટુનટુન કહે, "મહાલક્ષ્મી મંદિરની." તો જેરી કહે, "સાથે સાથે વૃદ્ધાશ્રમની પણ કરાવી દઉં. મંદિરથી વૃદ્ધાશ્રમ નજીક પડશે."

થોડીવાર પછી મેરી ગાંડાલાલ પાસે આવી અને કહ્યું, "ચાલો ને આજે મારે ડ્રેસ લેવા જવું છે, પેલા મુકેશભાઈની દુકાનમાંથી. ગાંડાલાલ કહે ઠીક છે ચાલ. પછી ગાંડાલાલે પોલીસ સ્ટેશનમાં ફોન કર્યો. "સાહેબ, નીલનગર આગળ મુકેશભાઈની દુકાન છે, એ જરાક સી.સી.ટી.વી.માં જોઈને કહો ને કે તે ખુલ્લી છે કે બંધ?" ઓફિસરે પૂછ્યું, "કેમ ભાઈ તમારે શું કામ છે ? ગાંડાલાલે કહ્યું, "આ તો મારે દુકાને જવાનો ધક્કો ના થાય એટલે."

એક દિવસ સવારના પહોરમાં ચેરી આવી અને ગાંડાલાલને ઢંઢોળતા કહ્યું, "રસોડામાં ચોર ધૂસ્યો છે અને મેં કાલે જ બનાવેલી મીઠાઈ ખાઈ ગયો છે." "સાલો એ જ લાગનો છે." એમ કહી ગાંડાલાલ પડખું ફેરવી પાછા સૂઈ ગયા.

એક વખત ગાંડાલાલ બજારમાં ગયા. ત્યાં આગળ કૂવામાં બધા ગોળાકાર ઊભા ઊભા જોતા હતા અને કૂવામાં કંઈક પડી ગયું છે એમ બોલતા હતા. ગાંડાલાલ પણ નજીક જઈને કૂવામાં જોવા લાગ્યા. ત્યાં તો ગાંડાલાલના મોઢામાંથી તેમનું બત્રીસું કૂવામાં પડી ગયું. ગાંડાલાલ તો ગભરાઈ ગયા. ત્યાં ભેગા થયેલામાંથી એક ભાઈ બોલ્યા, "અલ્યા ગાંડાલાલ, તમને સૌથી વધુ શું ભાવે છે?" ગાંડાલાલ કહે, "ભજિયાં." પેલા ભાઈ કહે, "તો નાખો કૂવામાં ભજિયાં અને તેની સુગંધથી બત્રીસું હમણાં ઉપર આવશે!" ગાંડાલાલે તો ભજિયું કૂવામાં નાખ્યું તો તરત જ તેની સુગંધથી બત્રીસું ઉપર આવ્યું અને ગાંડાલાલના મોઢામાં પાછું જતું રહ્યું.

એક કલાકમાં વધુમાં વધુ ચીજો કોણ ખાઈ શકે છે એની હરીફાઈ ગામમાં હતી. ગાંડાલાલ એમાં સહેલાઈથી વિજેતા બન્યા. ત્રણ કિલો લાડવા, સાત કિલો ભજિયાં, બે કિલો ઊંધિયું અને બે કિલો સાબુદાણાની ખીચડી એમણે સાફ કરી નાખી. રૂપિયા ૧૦૧નું પહેલું ઈનામ એમને અપાતું હતું ત્યારે એમણે પોતાના મિત્રોને વિનંતી કરી કે, કોઈએ આ વાત તેમના પરિવારવાળાને કરવી નહીં. ગાંડાલાલ કહે, "કહી દેશો તો આજે સાંજે મને જમવાનું નહીં મળે!!"

૮. જૂના જમાનાની રાબિયામા અથવા પતિ-પત્નીની મૂંઝવણ _____

(કુરેશી ગુલફીશા, ધોરણ-૧૦, ઓરીએન્ટલ હાઈસ્કૂલ)

ઘણાં વર્ષો પહેલાની વાત છે. એક નગરમાં એક નાનકડું કુટુંબ હતું. તે કુટુંબમાં એક જાજરમાન વૃદ્ધ ડોસી તેમનો પુત્ર અને પુત્રવધૂ રહેતા હતા.

જમાનો ભલે બદલાયો પરંતુ એ વૃદ્ધ ડોસી કે જેનું નામ રાબિયા હતું તેની મનોસ્થિતિ જરા પણ બદલાઈ નહીં. તે પોતાના નિયમોને રૂઢિચુસ્તપણે વળગી રહેતી.

એક વાર એવું બન્યું કે, તેની પુત્રવધૂ પોતાના પતિ સાથે સોનાના દાગીના ખરીદવા ગઈ. ત્યાં તેને એક ઘણો કિંમતી હાર પસંદ આવ્યો. તેણે તેના પતિને એ હાર અપાવવાની માંગ કરી. તેના પતિએ તેને એ હાર અપાવ્યો. એ હારની કિંમત એ સમયે લગભગ ૫૦ હજાર હતી. બંને પતિ-પત્ની હાર ખરીદીને ઘરે પાછા આવ્યા. તેની પત્ની તો એ હાર પોતાની સાસુને બતાવવા ઘણી ઉત્સુક હતી. તેણે એ હાર પોતાની સાસુને હોંશે હોંસે

બતાવ્યો. પરંતુ રાબિયામા ને તો એની ચિંતા હતી કે આ હારની કિંમત કેટલી હશે? ઘણો જ કિંમતી લાગે છે. મારા પુત્રએ એની પાછળ કેટલા ખર્ચા હશે?

ડોસીના મનમાં તો ચલણ પણ જૂનું ને બધી વસ્તુઓની કિંમત પણ જૂની ઠસાયેલી હતી. તેણે થોડો ખચકાટ રાખી પુત્રવધૂને તેની કિંમત પૂછી જ લીધી. પુત્રવધૂએ તરત કહ્યું કે, “રાબિયામા, આ હારની કિંમત ૫૦ હજાર છે.”

રાબિયામાને તો આ સાંભળી જોરદાર હૃદયમાં ઝાટકો લાગ્યો. તેને તો એટકે આવી ગયો અને તે ત્યાં જ પડી ગઈ. તેનો પુત્ર ત્યાં હાજર હતો તે તરત જ તેની માને હોસ્પિટલ લઈ ગયો. ડોસી તો સાજી થઈ ગઈ અને ડોક્ટરે તેના પુત્ર તથા પુત્રવધૂને સલાહ આપી કે ડોસીની સામે એવી કોઈ પણ વાત ન કહેતા જેથી તેને ઝાટકો લાગે.

ત્યારથી બંને પતિ-પત્ની બધી વસ્તુની કિંમત રાબિયામાના જમાના પ્રમાણે બતાવવા લાગ્યા.

આ વાતને થોડા દિવસો વીતી ગયા.

એક દિવસ રાબિયામાના પુત્રને તેના મિત્રો સાથે કાશ્મીર જવાનું થયું.

તે થોડા દિવસ ત્યાં ફર્યા અને તેણે ત્યાંથી રાબિયામા માટે કાશ્મીરી શાલ તથા સૂકો મેવો ખરીદ્યો.

એ ઘરે આવ્યો ત્યારે રાબિયામાને શાલ આપી. ડોસી એને જોઈ ખુશ તો થઈ, પરંતુ ફરી મનમાં એની કિંમત વિશે ચિંતા કરવા લાગી. તેણે પોતાના પુત્રને એની કિંમત પૂછી. તેના પુત્રએ તો એ ઘટના પછીથી જ વિચાર્યું હતું કે, રાબિયામાને એમના જમાનાની કિંમત કહેવી. તેણે રાબિયામાને તે શાલની મૂળ કિંમત કરતા અડધાથી યે ઓછી કિંમત કહી. રાબિયામાને કાંઈ ખાસ ફરક પડ્યો નહીં.

બે-ત્રણ દિવસો પછી તેની પડોશણ રાબિયામાને મળવા આવી. ડોસી રાબિયામાને તેની પડોશણને એ શાલ બતાવી. પડોશણને આ શાલ ખૂબ ગમી. તેણે ડોસીથી એની કિંમત પૂછી. એણે તો એટલી જ કિંમત તેને કહી જેટલી તેના પુત્રએ એને કહી હતી.

એની પડોશણને તો શાલની કિંમત સાંભળી ઘણું જ આશ્ચર્ય થયું. તેણે રાબિયામાને કહ્યું હું તમને એટલી જ કિંમત આપું છું તમે આ શાલ મને આપી દો. પછી જ્યારે તમારા પુત્રને કાશ્મીર જવાનું થાય ત્યારે તેની સાથે બીજી મંગાવી લેજો. તેની પડોશણને એ શાલ એટલી ગમી ગઈ કે એ તેને ના ન કહી શકી અને તેની મૂળ કિંમતથી અડધાથીય ઓછામાં આપી દીધી.

સાંજે જ્યારે એનો પુત્ર ઘેર આવ્યો ત્યારે ડોસીએ એના પુત્રને એ ઘટનાની માંડીને વાત કહી. પુત્ર તો આ સાંભળી દુઃખી થઈ ગયો. એ બોલી પડ્યો કે, ‘રાબિયામા એ શાલની કિંમત તો આ હતી.’ ડોસીને ખૂબ ચિંતા થઈ. એણે વિચાર્યું કે, મેં આ શાલ તેની

મૂળકિંમતના અડધાથીએ ઓછામાં આપી દીધી.' ડોસીને ફરીથી ઝાટકો લાગ્યો અને એટલેક આવ્યો. પુત્ર તેને હોસ્પિટલ લઈ ગયો. ડોસી તો ફરી સાજી થઈ ગઈ અને ડોક્ટરે સલાહ આપી કે, 'ડોસી આગળ એવી કોઈ વાત ન કરતા જેથી તેને ઝાટકો લાગે.'
હવે પતિ-પત્ની વિચારતા જ રહી ગયા કે રાબિયામાને વસ્તુની મૂળ કિંમત કહેવી કે એમના જમાનાની??

૯. ગુસ્સે થયેલો ગબ્બર

(પરમાર વરુણ પ્રવિણભાઈ, ધો. ૯, જ્ઞાન શાળા)

(પાત્ર : ગબ્બર, કાલીયા, સાંભા, મુખીયા)

ગબ્બર : અરે! ઓ કાલીયા, કહા ગયે વો તીન લોગ.

કાલીયા : સરદાર અભી દેખતા હું. (કાલીયો જોવા જાય છે.)

કાલીયા : સરદાર વો આ રહે હે.

સાંભા : અરે, આપણે ત્રણે તો તેલના ભજીયા હોય તેમ કરી મૂક્યું છે. હં... સરદારે તો હારુ કામ કરાઈ કરાઈને તો તોડી નાખ્યો.

ગબ્બર : અરે... ઓ .. સાંભા, ક્યું ખાલી હાથ આયા?

સાંભા : ... હું લાડવા લાવવાના હતા સરદાર.

ગબ્બર : તુમ કીતને આદમી થે?

સાંભા : ગાવ મેં તો બહોત સારે લોગ થે સરદાર.

ગબ્બર : અરે ... નાલાયકો, તુમ કિતને થે?

સાંભા : હમ તો તીન થે, સરદાર.

ગબ્બર : તો વાપસ ક્યોં આયે?

ગબ્બર : વો કેસા મુખીયા થા?

સાંભા : વો બહુત ખતરનાક થા, સરદાર.

ગબ્બર : અરે! ઓ સાંભા વો મુખીયા કેસા દિખતા થા?

સાંભા : અરે, સરદાર વો બહુત ખતરનાક થા. વો કાલા ભટ્ટા જેવો દેખાતો હતો.

સાંભા : સરદાર ... સરદાર કોક હશે. આપણે કેટલા દાડા રોટલા માટે ભૂખે મરવું. એટલા દહાડા સેવ-મમરા ખાઈશું. કંઈક કરો નહિતર હું તો આ ચાલ્યો.

ગબ્બર : ઉઠા લાઓ મુખીયા કો.

સાંભા : સરદાર આજ તો પકડકે હી લાએગેં, આપકી સોગન.

- ગબ્બર : ફૂદકે જાઓ, મેરે શેરો ફૂદકે જાઓ.
- સાંભા : જી, હા સરદાર (થોડીકવાર પછી બધા મુખીયાને ઉપાડી લાવે છે.)
- સાંભા : ચલ, મુખીયા ચલ. (આવતા-આવતા રસ્તામાં)
- મુખીયા : નહીં સાંભા મેં નહીં આઉંગા.
- સાંભા : અરે, મુખી ચાલ. (મુખીયાને ગબ્બર પાસે લાવે છે.)
- ગબ્બર : અરે, સાંભા તુમ કિસકો ઉઠાકર લાએ હો?
- સાંભા : સરદાર એ વહી કાલા ભટ્ટા હે, સરદાર.
- ગબ્બર : અરે, ઓ ધારીયા લા. કાટ ડાલતે હૈ સાલેકો.
- મુખીયા : (મુખીયા નીચે બેસી જાય છે.)
- સાંભા : અરે, ઓ બેઠતા કહાં હૈ, ખડા હો જા.
- મુખીયા : સાવધાન મેં ખડા રહુ યા વિશ્રામ મેં?
- ગબ્બર : જહાં ભી ખડા રહો, પણ ખડા રહો.
- મુખીયા : તુમ કોન હો?
- ગબ્બર : મેં ઈસ ઈલાકેકા સરદાર હું.
- મુખીયા : તુમ કેસે સરદાર હો સકતે હો? એ સભી તો એક જૈસે દીખતે હૈ ઓર તુમ કેસે સરદાર બન ગયે.
- ગબ્બર : મેરા દાદા થા વો સોલે મેં કામ કરતા થા. ઓર ફૂતેને કાટા તો મર ગયા. ઓર ઉસકે બાદ મેલે મેં ગબ્બર ગયા ઓર ઉસકો લકવા માર ગયા ઓર ઉસકા બેટા મેં હું સરદાર.
- ગબ્બર : અરે! ઓ... મુખીયા સરકારને કીતના ઈનામ રખા હે? હમારે પીછે?
- મુખીયા : સવિસ્તાર સાચ બતાઉં કે લીખકર.
- ગબ્બર : તું સીફ કિંમત બતા.
- મુખીયા : મુજે નહીં પતા.
- ગબ્બર : અરે, નાલાયક સીધે - સીધે બતા તુજે પતા હૈ. પચાસ-પચાસ કોસ દૂર ગાવમેં જબ બચ્યા રોતા હૈ તો મા ક્યાં કહેતી હે?
- મુખીયા : મા કહેતી હૈ, દૂધ પીલે વરના શરીરમેં કેલ્શિયમ કમ હો જાયેગા.
- ગબ્બર : અરે, ગબ્બરકી દહેશતમેં કેલ્શિયમ કહાસે આ ગયા.
- મુખીયા : આયા નહીં, વો તો દૂધમેં હોતા હી હૈ.
- ગબ્બર : ઓય દેશી ડેરી, તુજે પતા હૈ, ઠાકોર કે દોનોં હાથ મેંને કાટે થે.
- મુખીયા : ધારીયાસે કાટે થે યા કુહાડી સે?

(એટલામાં ગબ્બરનો એક માણસ ગામને લૂંટીને આવે છે. એનું નામ મનીઓ હતું.)

- મનીઓ : સરદાર ... સરદાર ... મેં ગાવ કો લૂંટકર આ ગયા.
- ગબ્બર : દેખો મેરા શેર આ ગયા.
- મુખીયા : કહાં કે શેર, કહાં હે ...?
- મનીઓ : મેં હું શેર.
- મુખીયો : સરદાર આપ તો ઈન્સાન કો ભી પાલતે હો ઓર શેર કો ભી પાલતે હો?
- ગબ્બર : એ મેરા શેર હે, જો પૂરે ગાવ કો લૂંટકે આયા હૈ.
- મુખીયા : ઈસ કે પીછે ઠેલે મેં ક્યાં હૈ?
- ગબ્બર : ઈસ મેં માલ ભરા હૈં.
- ગબ્બર : અરે, મુખીયા તું મુજસે ક્યું નહીં ડર રહા?
- મુખીયા : અરે, ડકુ, મેં તુજસે ક્યું ડરું?
- ગબ્બર : અરે, નાલાયક લોગ મુજસે થર ... થર ... કાંપતે હૈં.
- મુખીયા : ઈસમેં ક્યાં બડી બાત હે, લોગ તો મલેરીયા સે ભી કાંપતે હૈં.
- ગબ્બર : મુખી, સારે ઈલાકે કી પુલિસ મેરે પીછે હૈ.
- મુખીયા : તો આગે કોન હૈં?
- ગબ્બર : અરે આગે પીછે છોડ, મેરી બાત સુન. જો ડર ગયા વો મર ગયા.
- મુખી : જો નહીં ડરા વો કહા ગયા?
- ગબ્બર : તેલ લેને ગયા, તુજે ક્યા?
- મુખી : મુજે તો થોડા માથા ચડ ગયા હૈ.
- ગબ્બર : અરે! યહાં પર રોગ ફેલાને આયા હૈ?
- મુખી : નહીં મેં તો યહાં ધૂમને આયા થા.
- ગબ્બર : અરે, મેં તો પાગલ હો જાઉંગા.
- મુખી : ઈલાજ કે લિયે અમદાવાદ જાયેગા યા મહેસાણા.
- ગબ્બર : તું જહાં બોલેગા વહા ચલા જાઉંગા. લેકીન આજ મુજે માફ કર દે.
- મુખી : તો કલ મેં ક્યાં કરું?
- ગબ્બર : મુજે ગોલી માર દેના.
- મુખી : દવાઈવાલી ગોલી કે ચોકલેટવાલી ગોલી?
- ગબ્બર : નહીં હીંહીં ...
- મુખી : ઈતના લંબા નહીં, છોટે સાઈઝ કા 'નહીં' બોલ.
- ગબ્બર : અરે, મેરે બાપ, મેં આજસે ગબ્બર નહીં, સરદાર નહીં. મેં કુછ ભી નહીં.
- મુખી : પણ, પચાસ-પચાસ ગાંવમેં બચ્ચે રોએંગે તો મેં ક્યા બોલું?
- ગબ્બર : તુ કુછ ભી બોલ દે લેકીન મુજે પુલિસ કે હવાલે કર દે.

મુખી : ઈન્સપેક્ટર કે હવાલે કરું યા હવાલદારકે?
ગબ્બર : મમ્મી ... અરે! સાથીઓ ભાગો યહાં સે યે હમ્ને પાગલ કર દેગા.
(બધા ભાગવા લાગે છે.)

મુખી : અરે સાંભા તેરે સરદાર કો ભેજા નહીં.
સાંભા : સરદાર કો ભેજને વાલેને ભેજા નહીં દીયા હું.
(બધા ભાગી ગયા)

બોધ : હંમેશા લોકોને મારા-મારીથી મારી શકાય પણ શબ્દના પ્રહારથી જેને મારે તેને બુદ્ધિશાળી કહેવાય અને ગાંડો પણ.

૧૦. હાસ્ય નિબંધ (ભૂરાનો અભ્યાસ)

(દેશાણી હિમાલી રસીકભાઈ, ધો. ૭, શ્રી ગરણી પ્રાથમિક શાળા, ગરણી)

એક ગામ હતું. એમાં નાનકડી નિશાળ હતી. નિશાળમાં નવ શિક્ષક હતા. તેમાં આઠ ધોરણ હતાં. નિશાળમાં ઘણાં બધાં વૃક્ષો હતાં. તેમાં પાણીની સુવિધા હતી અને નિશાળે જવાનું હોય એટલે આપણને મજા આવે પણ ભૂરાને જવાનું હોય એટલે આળસ આવે.

ભૂરો પહેલા ધોરણમાં ભણતો હતો ત્યારે તે લેશન ન લખી આવે એટલે સાહેબ તેને મારે. અને ભૂરો અપલખણો હતો. એટલે નિશાળમાંથી તે નળી કાઢી લે. પછી તે દફતરમાં નાખી ઘરે લઈ જાય. એક વાર સાહેબને ખબર પડી એટલે ભૂરાને ખૂબ માર્યો. પછી ભૂરો એમ કરતાં કરતાં બીજા ધોરણમાં આવ્યો. પછી ત્રીજા, પછી ચોથામાં આવ્યો અને ભૂરો પાંચમામાં આવ્યો. ભૂરાને કાંઈ ખબર પડે નહીં એટલે તે ક્લાસમાં રમત કરે અને સાહેબ ભણાવતા હોય.

એક વાર સાહેબે તેને પૂછ્યું, એકડો આવડે છે? તો ભૂરો કહે ના, તો સાહેબ કહે કાલે પાકો કરતો આવજે. ભૂરો ઘરે ગયો. પછી તે ટી.વી. જોવા બેઠો. તો તેમાં ગીત આવ્યું - એક, દો, ત્રીન, ચાર, પાંચ, છ, સાત, આઠ, નવ, દસ, ગ્યારા, બારા, તેરા. પછી ફેરવ્યું તો ગીત આવ્યું - અલ્લા મુજે માર દે માર દે. બીજા દિવસે તે નિશાળે ગયો પછી સાહેબે કીધું એકડા બોલ, તો ભૂરો બોલ્યો - એક, દો, ત્રીન, ચાર, પાંચ, છ, સાત, આઠ, નવ, દસ, ગ્યારા, બારા, તેરા. સાહેબ કહે, વાહ. પછી ભૂરો બોલ્યો નહીં તો સાહેબે તેને લાફો માર્યો. ભૂરો કહે, અલ્લા મુજે માર દે માર દે. બધા છોકરાં દાંત કાઢવા લાગ્યા.

બીજા દિવસે ભૂરો નિશાળે આવ્યો. તે તેના વર્ગના છોકરાઓની અણી કાઢતો હતો તે ઘરે જાય તો ઘરના આજુબાજુના છોકરાઓને મારીને આવતો રહે. પછી તેના મમ્મી તેને મારે અને તેના પપ્પા તેને રાજદૂતનું ભાઈ લઈને મારે.

એક વાર તેના શિક્ષકે તેને પૂછ્યું કે તને શબ્દ આવડે છે? તો ભૂરો કહે, ના મને શબ્દ આવડતા નથી. તો શિક્ષકે કહ્યું કે કાલે પાકી કરતો આવજે. ભૂરો ઘરે ગયો. તેના મમ્મીને કહે મમ્મી-મમ્મી મને શબ્દ શીખવાડને. તો મમ્મી કહે, મારે રોટલી કરવી છે. તું પપ્પા પાસે જા. ભૂરો પપ્પા પાસે ગયો. પપ્પા-પપ્પા મને શબ્દ શીખવા છે. તો પપ્પા કહે મારે બીડી પીવી છે. તું ભાઈ પાસે જા. ભૂરો ભાઈ પાસે ગયો. ભાઈ, ભાઈ મને શબ્દ શીખવાડને. તો ભાઈ કહે, મારે હોકીંગ કરવા જવું છે. તું બહેન પાસે જા. ભૂરો બહેન પાસે ગયો તો બહેન કહે મારે કોલેજ જવું છે. માટે તું ભણવા જાય ત્યારે તને જે સામું મળે તે લખી નાંખજે.

તો ભૂરો રસ્તામાં ગયો. તો ભૂરાએ જોયું, જો એરોપ્લેન જાય, તો એરોપ્લેન લખી નાખ્યું. પછી બે ભાઈઓ વાત કરતા હતા કે 'એ કૂતરી હેઠે ઉતર. પછી ભાઈએ કીધું 'ઈ ગધેડો તો કે દીનો મરી ગયો છે.' પછી એક ભાઈ સામે મળ્યો તે બોલતાતા કે 'છાપાં, પસ્તી, ભંગાર.' ભૂરાએ છાપા, પસ્તી, ભંગાર લખી નાંખ્યું. તે નિશાળે ગયો ત્યારે ટીચરનો પીરિયડ હતો. તો ટીચરે કહ્યું, શબ્દ બોલ. તો ભૂરાએ કહ્યું જો એરોપ્લેન જાય, તો ટીચર તો ટેબલ પર ચડી ગયા. તો ભૂરો કહે 'એ કૂતરી હેઠે ઉતર'. તો ટીચર નીચે ઊતરીને કહ્યું, 'હાલ પ્રિન્સીપાલ પાસે લઈ જાઉં'. તો ભૂરો કહે, 'ઈ ગધેડો તો કે દીનો મરી ગયો છે.'

ટીચર પ્રિન્સીપાલ પાસે લઈ ગયા તો પ્રિન્સીપાલ કહે, તું નિશાળને શું સમજે છે. તો ભૂરો કહે : 'છાપા, પસ્તી, ભંગાર. છાપા પસ્તી, ભંગાર.' તો પ્રિન્સીપાલે એક લાફો માર્યો તો ભૂરો કહે ટીપ-ટીપ બરસા પાની.

તે ઘરે ગયો. બીજા દિવસે પાછો નિશાળે ગયો. સાહેબે કહ્યું, 'આપણાં વડાપ્રધાનનું નામ શું છે? તારા પપ્પા કેટલાની સ્પીડમાં ગાડી ચલાવે છે? મરઘી કેટલાં ઈંડા મૂકે છે? નથી ખબર તો ઘરે પૂછીને આવજે.'

તે ઘરે ગયો અને તેના મમ્મીને પૂછ્યું કે મારા પપ્પા કેટલાની સ્પીડમાં ગાડી ચલાવે છે? ૧૦૦ની સ્પીડમાં. આપણા વડાપ્રધાન કોણ છે? તો કહે - નરેન્દ્ર મોદી. મરઘી કેટલાં ઈંડા મૂકે? તો કહે, ત્રણ ઈંડા મૂકે.

પછી તે નિશાળે ગયો. તેના શિક્ષક કહે - બોલ તો ભૂરા. એટલે ભૂરો કહે ધીમું બોલું કે જોરથી. તો શિક્ષક કહે જોરથી. તો ભૂરો કહે - 'નરેન્દ્ર મોદી ૧૦૦ની સ્પીડમાં ત્રણ ઈંડા

મૂકે છે.' તો શિક્ષકે તેને એક લાફો માર્યો. તો ભૂરો રોવા લાગ્યો. તો બીજો લાફો માર્યો પછી માંડ માંડ ઇનાનો રહ્યો.

બીજા દિવસે સાહેબે બીજીવાર કહ્યું કે શબ્દ આવડે છે? તો ભૂરો કહે, ના મને શબ્દ આવડતા નથી. તો શિક્ષકે કહ્યું કે કાલે પાકો કરતો આવજે. ભૂરો ઘરે ગયો. તે બધાં જ પાસે ગયો પણ કોઈએ શબ્દ લખાવ્યા નહીં. તે તો તૈયાર થઈને નિશાળે જતો હતો. તો ત્યાં તેણે જોયું તે બોલ્યો 'જો એરોપ્લેન જાય' તો તેણે એરોપ્લેન લખી નાખ્યું. તેણે સાંભળ્યું 'ગધેડી હેઠી ઉતર' ને પછી આગળ ચાલ્યો તો ત્યાં તેણે સાંભળ્યું કે બે ભાઈઓ વાત કરતા હતા કે 'ઈ વાંદરો તો કે'દીનો મરી ગયો છે.' પછી તેણે જોયું એક કચરા પેટી પણ હતી. તેને એ લખી નાખ્યું. પછી તે આગળ ચાલ્યો. તો એક ભાઈ બોલતો હતો કે 'અંબુજા સિમેન્ટ, કભી નહીં ટૂટેગા.'

પછી તે નિશાળે ગયો. ત્યારે પણ ટિચરનો પિરીયડ હતો. ટિચરે કહ્યું શબ્દ બોલ, તો ભૂરો બોલ્યો 'જો એરોપ્લેન જાય'. તો ટિચર ટેબલ ઉપર ચડીને જોવા લાગ્યા. તો ભૂરો કહે, 'એ ગધેડી હેઠી ઉતર.' તો ટિચર હેઠા ઉતરીને કહ્યું ચાલ પ્રિન્સીપાલ પાસે તો ભૂરો કહે 'ઈ વાંદરો તો કે દીનો મરી ગયો છે.' તો ટિચર પ્રિન્સીપાલ પાસે લઈ ગયા. પ્રિન્સીપાલે કહ્યું, તું આ નિશાળને સમજે છે શું. તો ભૂરાએ કહ્યું, 'કચરા પેટી'. તો પ્રિન્સીપાલે માર્યું. તો ભૂરો બારીમાંથી હેઠો પડી ગયો. તો ભૂરો કહે 'અંબુજા સિમેન્ટ, કભી નહીં ટૂટેગા'.

૧૧. ચક્રમ ચુલબુલ

(જાદવ ધ્વનિ, એમિટી સ્કૂલ, ભરૂચ)

ચુલબુલ નામનો એક છોકરો તેની માતા સાથે રહે. તેની માતા એક વાર બીમાર પડી. આથી ચુલબુલ નજીકમાં જ રહેતી તેની નાનીના ઘેર જાય અને જમે સાથે માતાનું જમવાનું લેતો જાય. એક વાર તેની નાનીએ તેને સોય આપી. સોય લઈને તે ઘેર પાછો ફરતો હતો. રસ્તામાં તેને ઘાસનું ગાડુ મળ્યું. તેણે ઘાસના ગાડામાં સોય ખોસી દીધી. રમતમાં તે ભૂલી ગયો. ને ગાડુ આગળ જતું રહ્યું. બીજે દિવસે તેની નાનીએ પૂછ્યું, "ચુલબુલ, સોય મમ્મીને આપી?" ચુલબુલે યાદ કર્યું. તેને યાદ આવ્યું કે તે સોય તો ઘાસના ગાડામાં ભૂલી ગયો છે. નાનીએ તેને સમજાવતા કહ્યું કે આવી અણીદાર કે ધારદાર વસ્તુ કાપડામાં ખોસીને લઈ જવાય.

એ દિવસે તેની નાનીએ તેને કાતર આપી. તે કાતર લઈ ઘર તરફ જવા નીકળ્યો. તેને યાદ આવ્યું કે આવી ધારદાર વસ્તુ કે અણીદાર વસ્તુ કાપડમાં ખોસીને લઈ જવાય.

તેણે કાતર તેના ખીસ્સામાં ખોસી દીધી. આથી ખીસ્સું ફાટી ગયું. બીજે દિવસે તેની નાનીએ પૂછ્યું કે, “કાતર મમ્મીને આપી?” ત્યારે તેને ખીસ્સુ ફાટી જવાની વાત જણાવી નાનીને કહ્યું કે આવી વસ્તુને પેન્ટના ખીસ્સામાં મૂકીને લઈ જવાય.

ચુલબુલ જમવા બેઠો. જમીને ઊઠ્યો ત્યારે તેની નાનીએ જણાવ્યું કે આજે હું રસોડાનો સામાન લેવા માટે માંગલેજ ગામ જવાની છું. તો આજે હું તને મારા ચપટુ (કૂતરો) ને આપીશ. તું એને ઘરે લઈ જજે. ચુલબુલ તો ચપટુને લઈને ઘર તરફ નીકળ્યો. તેને યાદ આવ્યું કે નાનીએ તો ખીસ્સામાં લઈ જવાનું કહ્યું છે. તેને ચપટુને ખીસ્સામાં નાખી દીધો. ઘરે જઈને તેને બહાર કાઢ્યો તો બેભાન થઈ ગયો હતો. થોડીવાર પછી તે હોંશમાં આવ્યો અને તેની સાથે રમવા લાગ્યો.

બીજે દિવસે તે ચપટુને લઈ નાનીને ઘેર ગયો. નાનીને ચપટુની ઘટના જણાવી. નાનીએ ધમકાવતાં કહ્યું કે એને તો દોરીને લઈ જવાય. ચુલબુલ સમજી ગયો. તે દિવસે નાનીએ તેને પીઝા આપ્યા. ચુલબુલ ચપટુ અને પીઝા લઈ ઘર જવા નીકળ્યો. તેને યાદ આવ્યું કે નાનીએ દોરીને લઈ જવા કહ્યું છે. આથી તેણે પીઝાના ડબ્બા પર દોરી બાંધી અને દોરીને ઘસડીને લઈ ગયો. તે આગળ ચાલે અને પાછળ ચપટુ અને પીઝા. ઘર જતા સુધીમાં તો ચપટુએ પીઝા ખાઈ લીધા. બીજા દિવસે નાનીને તેણે ચપટુએ પીઝા ખાધા તેની વાત કરી.

નાની ગુસ્સામાં આવી ગઈ. તેમણે કહ્યું, ચુલબુલ તું ક્યારે સુધરવાનો? તેણે તો ખખડાવી જ નાખ્યો. અને કહે, તને ક્યારે અક્કલ આવશે? ત્યારે ચુલબુલે નાનીને પૂછ્યું કે, તો પછી શું થાય તેનું? ત્યારે નાની કોધે ભરાયા અને બોલ્યા, “તારા માથા પર મૂકીને લઈ જવાય.”

થોડીવાર પછી જમીને તે ઘેર જવા નીકળ્યો. નાનીએ તેને બટર લઈ જવા આપ્યું. રસ્તામાં ચુલબુલને યાદ આવ્યું કે માથા પર મૂકીને લઈ જવાનું નાનીએ કહ્યું હતું. ચક્રમે તો બટર માથા પર મૂકી દીધું.

સરસ મજાનો સૂર્યનો તડકો અને રસ્તે ચાલતો ચુલબુલ વળી માથે બટર. બટર તો પીગળી ગયું. ચુલબુલ તો બટરથી પૂરેપૂરો નાહી નીકળ્યો. ઘર પહોંચ્યો ત્યારે નાની પણ આવી પહોંચી.

ચુલબુલની આ દશા જોઈ નાની અને મમ્મી બોલ્યા, “ચુલબુલ તારું કંઈ જ થાય નહીં.”

બોધ : કૂતરાની પૂંછડી વાંકી તે વાંકી જ.

૧. મૂખાઓનું ગામ

પટેલિયા સવિતા (અંધ કન્યા શાળા, પ્રકાશ ગૃહ, અમદાવાદ)

એક સંદારી નામનું મૂખાઓનું ગામ હતું. તેમા બધા જ લોકો મૂખાઓ રહેતા હતા. તે બધા જ લોકો હંમેશા મૂખાઈવાળાં કામ કરતા હતા.

આ ગામમાં એક સુલેલાલ કરીને મૂખ રહેતો હતો. સુલેલાલ પોતે મૂખ છે. પણ ગામમાં બધા લોકો તેને જ્ઞાની સમજે છે. સુલેલાલની મૂખતા આપણે જોઈ શકીએ છીએ. સુલેલાલ બધાને સલાહ આપતા કે પાણીનો બચાવ કરવો જોઈએ પરંતુ સુલેલાલ ટબમાં બેસીને નહાતા અને એ પાણીને ટાંકીમાં નાંખી દેતા. લ્યો કરો વાત. આ તો પાણીનો બચાવ કહેવાય કે મૂખાઈ !!!

એક દિવસની વાત છે. આ મૂખાઓના ગામમાંથી એક વાર ઊંટ પસાર થયું. આ ઊંટના પગલા જોઈને આખા ગામના લોકો ભેગા થયા અને વાતો કરવા લાગ્યા. આ મોટા મોટા ભયાનક પગલાંવાળુ કોણ હશે? ક્યાંથી આવ્યું હશે? બધા વિચાર કરવા લાગ્યા. કારણ કે બધા લોકો મૂખ એટલે કરે શું? એકબીજાને પૂછવા લાગ્યા. એમાંથી એક મૂખ બોલ્યો કે ગામમાં ભૂત આવ્યું હશે. બીજો મૂખ બોલ્યો કે કોઈ ભયાનક રાક્ષસ આવ્યો હશે. આમને આમ બધા મૂખાઓ અંદરોઅંદર ઝઘડવા લાગ્યા. એટલામાં એક મૂખ બોલ્યો, “એ ચાલો, આપણે સુલેલાલ પાસે જઈએ. એમ વિચારી બધા મૂખાઓ સુલેલાલ પાસે ગયા અને સમસ્યા કહી સંભળાવી. મૂખ સુલેલાલ તો ફુલાયો અને કહેવા લાગ્યો શા માટે ચિંતા કરો છો, ગભરાશો નહીં. ચાલો, આપણે તે પગલાં પાસે જઈએ. સુલેલાલ ને બધા પગલાં પાસે પહોંચ્યા. સુલેલાલ દૂરબીનથી જોવા લાગ્યા. બરાબર જોઈને મૂખ સુલેલાલે કહ્યું, આ તો હરણના પગલાં છે. ત્યારે બધા મૂખાઓ ડરવા લાગ્યા. સુલેલાલ ફરી બોલ્યા આ હરણ કોઈ માણસને ઘસડીને લઈ ગયું લાગે છે. આ સાંભળી બધા મૂખાઓ કોઈ મહાન માણસ બોલ્યું હોય તેમ તેમની જય બોલવા લાગ્યા.

હવે આજ મૂખાઓના ગામમાં બીજી ઘટના બની. ગામમાં એક મૂખ ગરીબનું ઘર હતું. તેને એક છોકરો હતો. તે થાંભલો પકડી ગોળ ગોળ ચકરડી ફરતો હતો. આ જોઈ તેની મા ઘરમાં જઈ બોર લઈ આવી. માએ કહ્યું લે બેટા બોર ખાઈ લે. છોકરાએ થાંભલો છોડ્યા વગર હાથના ખોબામાં બોર લઈ લીધા. હવે છોકરો

બોર ખાવા જાય તો થાંભલો વચ્ચે આવ્યો અને તેના નાક પર વાગ્યો. છોકરાના ખોબામાં બોર હતા. ખોબો છોડે તો બોર નીચે ઢોળાઈ જાય. એમ વિચારી છોકરો જોરજોરથી રડવા લાગ્યો અને જોરજોરથી ચીસો પાડીને કહેવા લાગ્યો “મને થાંભલાએ પકડી લીધો. બચાવો ... બચાવો ... બાપુજી મને બચાવો. મને થાંભલાએ પકડી લીધો છે.” આ તો મૂર્ખાઓનું ગામ એટલે બધા જ કામ મૂર્ખાઈવાળા જ હોય ને. માતા, પિતા પણ છોકરાને જોઈને રડવા લાગ્યા. આ ત્રણેય લોકોની બચાવો-બચાવોની બૂમ સાંભળી ગામવાળા ભેગા થઈ ગયા. પરંતુ કોઈને પણ છોકરાને છોડાવતાં આવડ્યું નહીં. ત્યારે તે મૂર્ખાઓમાંથી એક બોલ્યો. આપણે સુલેલાલ પંડિતને બોલાવવા જોઈએ. એ સારા જાણકાર છે, તે જરૂર રસ્તો બતાવશે. સુલેલાલને બોલાવવામાં આવ્યા. સુલેલાલે બધું જોઈને કહ્યું ગંભીર સમસ્યા છે. થાંભલાએ છોકરાને પકડી લીધો છે. છોકરાને બચાવવાના બે જ ઉપાય છે. એક ઉપાય એ જ છે કે થાંભલા પર જે પતરું છે તેને કાઢી લેવું અને છોકરાને થાંભલા પરથી કાઢી લેવો. ત્યારે છોકરાના પિતા બોલ્યા કે હે જાની પુરૂષ, હું ખૂબ જ ગરીબ માણસ છું. જો છાપરું તોડીએ તો હું રહીશ શેમાં? મૂર્ખ સુલેલાલ બોલ્યા બીજો ઉપાય એ છે કે છોકરાના હાથ કાપી બહાર કાઢો, ત્યારે છોકરાની માતા બોલી ના ... ના ... હું મારા છોકરાના હાથ નહીં કાપવા દઉં. માતા પણ બૂમો પાડીને બોલવા લાગી. મૂર્ખાઓના ઉપાયો મૂર્ખા જેવા જ હોય ને? સુલેલાલ બોલ્યા તમારા છોકરાને થાંભલામાંથી છોડાવાશે નહીં. ત્યારે છોકરો-માતા-પિતા જોરજોરથી રડવા લાગ્યા. સાથે બધા જ મૂર્ખાઓ રડવા લાગ્યા.

બાજુના ગામમાંથી એક સ્ત્રી પસાર થતી હતી. તેણે આ બધું જ જોયું અને મૂર્ખાઓ પાસે જઈને પૂછ્યું. તમે બધા કેમ રડી રહ્યા છો? મૂર્ખ છોકરાની માતાએ કહ્યું, મારા છોકરાને થાંભલાએ પકડી લીધો છે. તેથી તે રડી રહ્યો છે. તેથી તેને છોડાવો. ત્યારે સ્ત્રીએ કહ્યું, ‘તમે બધા રડશો નહીં. હું છોડાવું છું. સ્ત્રી પેલા છોકરા પાસે ગઈ અને કહ્યું તારા ખોબામાં જે બોર છે તે મારા ખોબામાં નાખી દે. અને તારા બંને હાથને બહાર લાવી દે. છોકરાના હાથ છૂટી ગયા. છોકરો થાંભલામાંથી બહાર આવ્યો. અને હા... હી ... કરવા લાગ્યો. બધા મૂર્ખાઓ પણ હા ... હી ... કરવા લાગ્યા. પરંતુ આપણા મૂર્ખ સુલેલાલ-બહુ ગુસ્સે થયા અને માતાપિતાને કહ્યું, તમે મારા ઉપાયો ના અજમાવ્યા. તેથી હું તમને હવે ક્યારેય સલાહ નહીં આપું અને રીસાઈને ચાલવા લાગ્યા.

૨. વાડીમાં થયાં લગ્ન

(ઠાકોર તેજલ, અંધકન્યા શાળા, પ્રકાશગૃહ, અમદાવાદ)

એક નાનું ગામ હતું. તેમાં થોડા ઘણાં ખેતરો હતાં. આ ગામમાં એક સુંદર વાડી પણ હતી. તેમાં અનેક પ્રકારના શાકભાજી વાવ્યાં હતાં. જેમ કે રામજી રીંગણ, તેની પત્ની દોઢી દૂધી, તેમનો છોકરો બટુ બટાકો અને છોકરી ચાંપલી ચોળી, કાકા કારેલા અને કાકી કોબી, મામા મૂળાભાઈ અને મામી ડુંગળી, ટામેટું, ગવાર, ભીંડા, વાલોર અને નાનકડું વાલજી વટાણું જેવા અનેક શાકભાજીઓ હળીમળીને પ્રેમથી રહેતા હતા.

આ બધાને પ્રેમ કરતાં વૃદ્ધ બીટભાઈ, કંકોડાભાઈ અને કોળાભાઈ પણ રહેતા હતા. એક દિવસ રામજી રીંગણને વિચાર આવ્યો કે, મારા દીકરા બટુની લગ્નની ઉંમર થઈ ગઈ છે. આ વાત રામજી રીંગણે પોતાના પરિવારજનોને કહી. એ વખત ત્યાં દાદા બીટભાઈ, કોળાભાઈ અને કંકોડાભાઈ પણ હાજર હતા. તેઓએ કારેલાકાકા અને કોબીકાકીને બટુ માટે છોકરી શોધવા મોકલ્યા. બીજા દિવસે સવારે કાકા અને કાકી બટુ માટે છોકરી શોધવા નીકળ્યા. રસ્તામાં તેમને લટક મટક ચાલતી કેરી દેખાઈ. તે ખૂબ જ સુંદર હતી. તરત જ કાકીએ કાકાને કહ્યું આપણા બટુ માટે આ છોકરી પરણાવીએ તો? કાકાએ હા કહી, છોકરીનું નામ પૂછ્યું. જવાબમાં લટકમટક કરતી છોકરીએ કહ્યું કે મારું નામ કટુ કેરી. કોબીકાકાએ પૂછ્યું, 'તું ક્યાં રહે છે?' કટુએ કહ્યું, એ - સામે. પેલી વાડી જુઓ છો ને ત્યાં. કેરી કૂદીને બોલી, મારે મોડું થાય છે. હું જાઉં છું.

કાકા-કાકીએ કેરીને રજા આપીને ઘર તરફ પાછા ફર્યા. તેઓએ ઘરે આવી અને રીંગણભાઈને અને દૂધીભાભીને કેરી વિશે કહ્યું. ભાઈ-ભાભીએ કહ્યું કાલે સવારે આપણે બટુની બટુરાની જોવા જઈશું. બીજા દિવસે સૂર્યોદય થતા સૌ પરિવારજનો નાહી-ધોઈ તૈયાર થઈ ગયા. પણ બટાકુ તો ઊઠ્યું જ નહોતું. એટલામાં દોઢા દૂધીબેન તેને ઉઠાડવા ગયા. તેણે બટુને કહ્યું બટુ ઊઠ, આજે તારા માટે છોકરી જોવા જવાનું છે. બટુ તો પંથારીમાંથી ટપાક કરતો ઊઠી ગયો. નાહી-ધોઈ તૈયાર થઈ ગયો. સૌ પરિવારજનો કેરીને ઘેર જવા નીકળ્યા.

રસ્તામાં ચોળીએ બટુને ધક્કો માર્યો. બટુભાઈ ગબડીને પૂછવાળા ગંદા થઈ ગયા. એટલામાં દૂધીએ ચોળીને ટપલી મારતાં કહ્યું, "કેમ બટુને ધક્કો માર્યો?" ચાંપલી ચોળીએ કહ્યું, બટુ માટે છોકરી શોધી તો મારા લગ્ન ક્યારે કરશો? આ વાત સાંભળી સૌ પરિવારજનો હસવા લાગ્યા. ચોળીના પપ્પા અને કાકાએ ગુસ્સો કરતાં

કહ્યું, અરે ચાંપલી તારા પણ લગ્ન થશે. પણ તારા ભાઈ બટુના તો થવા દે. એટલામાં દોઢી દૂધી અને કોબી કાકીએ કહ્યું, બટુના મામાનું ઘર નજીક છે. આપણે ત્યાં જઈએ. ત્યાં જઈ આપણે બટુને ફરી તૈયાર કરી લાવીએ. એમ કહી સૌ મૂળામામા અને ડુંગળી મામીને ઘેર ગયા. અને બટુને સુંદર કરી દીધો. જતા જતા મૂળાભાઈ અને ડુંગળીમામીએ બટુને પોતાના આશીર્વાદ આપ્યા. ત્યારપછી તેઓ કેરીની વાડી સુધી પહોંચી ગયા. જ્યાં કેરી રહે છે.

એટલામાં કેરીના પપ્પા ગાજરભાઈ અને કેરીના મમ્મી ગોળમટોળ નારંગીબહેને આટલા બધા લોકોને પોતાના ઘેર આવતા જોઈને સૌને આવકાર આપ્યો અને તેમને ફૂલોથી વધાવ્યા. બધાને સોફા પર બેસાડ્યા અને ચા-નાસ્તો કરાવતા પૂછ્યું, 'આપ સૌ અમારા ઘરે શા માટે આવ્યા છો?' એટલામાં કારેલાકાકા ઊભા થઈને બોલ્યા, તમારી દીકરી કેરીનો હાથ અમારા બટુ માટે માંગવા આવ્યા છીએ. એટલામાં નારંગીબેન કમર લચકાવતા ઊભા થઈને બોલ્યા, આ અમારા માટે સદ્ભાગ્યની વાત કહેવાય. આ વાત સાંભળી સૌ ખુશ થયા. ગાજરભાઈ લહેરાતા લહેરાતા બોલ્યા, હવે આપણે આ શુભલગ્ન ક્યારે લઈશું? ત્યાં તો ચાંપલી ચોળી ઊભી થઈને બોલી આ લગ્ન 'વેલેનટાઈન ડે'ના દિવસે મંગલમય રહેશે. આ વાત પર સૌ ગુસ્સે થયા. કેરીના પરિવારજનો કહે, કશો વાંધો નહીં. આપણે આ લગ્ન એ જ દિવસે રાખીશું.

વાત પૂરી થતા સૌ છૂટા પડ્યા અને સૌ પોતપોતાના કામમાં લાગી ગયા. કંકોત્રી છપાઈ અને વાડીએ કંકોત્રી મોકલાઈ. આ રીતે વાડીમાં રહેતા તમામ મિત્રોને કંકોત્રી પહોંચાડી દીધી. રામજી રીંગણે પણ સૌ સગાં સંબંધીઓને કંકોત્રી આપી. કંકોત્રીમાં લખ્યું હતું કે અમારા વહાલા બટુભાઈના લગ્ન ગાજરભાઈની સુપુત્રી સાથે ૧૪ ફેબ્રુઆરીના દિવસે નક્કી કરવામાં આવ્યા છે. સૌ પરિવારોને વહાલભર્યું આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું છે. એટલામાં ચાંપલી ચોળી બોલી, જમવાનો સમય રાત્રે રહેશે. તેથી તમારે સવારે આવવું હોય તો જમીને આવવું. એટલામાં ટીનુ ટામેટું બોલ્યું કોઈએ ખાલી હાથે આવવું નહીં અને ચાંલ્લાની શરૂઆત રૂપિયા ૫૧થી કરવી.

આમ લગ્નની ધામધૂમથી તૈયારીઓ થવા લાગી. એક દિવસ સૌ પરિવારજનો બજારમાં ખરીદી કરવા જવા નીકળ્યા હતા. ત્યારે દાદાએ અને કાકાએ કહ્યું, બટુના લગ્નની કોઈ વસ્તુ બાકી ન રહેવી જોઈએ. એટલામાં કોબીકાકીએ કહ્યું કે, બધી ખરીદી થઈ ગઈ છે. પછી તો સૌ ઘર તરફ પાછા ફર્યા. જોતજોતામાં લગ્નની તારીખ તો આવી ગઈ. બટુભાઈ તો ખૂબ જ ખુશ હતા. લગ્નની આગલી રાત્રે તેને ઊંઘ પણ ન આવી. આમને આમ સવાર થઈ ગઈ. સૌ પરિવારજનો નાહી ધોઈને તૈયાર થઈ

ગયા. બટુબાઈને પણ વરરાજાના કપડાં પહેરાવીને તૈયાર કરી દીધા. પછી તો જાન લઈ નીકળ્યા અને ગાતા ગાતા કે “હાલો હાલો બટુબાઈની જાનમાં, કેરીભાભીને લેવા” ગાતા ગાતા સૌ કટુના આંગણે પહોંચી ગયા. કટુના આંગણે પહોંચતા સૌએ તેમનું સ્વાગત કર્યું. અને વર-વધુને મંડપમાં બેસાડ્યા. ચીકુ મહારાજ મંત્ર બોલવા લાગ્યા. સુંદર શણગારેલી વાડીમાં બટુ અને કટુના શુભલગ્ન પૂરેપૂરી વિધી-વિધાન સાથે સંપૂર્ણ થયા. ત્યારબાદ બટુ તેની સુંદર અને વહાલી પત્નીને લઈને હરખભેર પાછો ફર્યો અને સુખેથી રહેવા લાગ્યો.

૩. હાસ્ય વાર્તા

(શાહ નરેશ બંસીલાલ, હિન્દુ અનાથ આશ્રમ, નડીયાદ)

વર્ષો પહેલાંની વાત છે. કોઈ એક રામપુર નામનું ગામ હતું. ગામમાં રાજાનો મહેલ હતો. ત્યાં ત્રણ ચોર પણ રહેતા. રાજાના મહેલમાં મુલ્લા નસરુદ્દીન પણ રહેતા હતા.

ગામમાં અંધારી રાત હતી. પવન જોરદાર ફૂંકાતો હતો. લોકો પોતાના ઘરમાં બારી-બારણાં બંધ કરીને સૂઈ ગયા હતા. એવામાં આ ત્રણેય કાળા ચોર રાજાના મહેલમાંથી ચોરી કરીને જંગલ બાજુ ભાગ્યા.

સવાર થઈ. સૂર્યનાં કિરણો નીકળ્યા. પેલા ત્રણેય ચોરને તરસ લાગી. તે ત્રણેય કૂવા પાસે ગયા અને કૂવાને અડક્યા. તો પાસે એક સુંદર અપ્સરા આવીને ઊભી. તેણીએ કહ્યું કે હું તમારાથી પ્રસન્ન થઈ છું. તો તમારે ત્રણેયની જે ઈચ્છા હોય તે મને કહો. ત્રણમાંથી પ્રથમ કાળીયાએ કહ્યું, ‘મને દૂધ જેવો સફેદ બનાવી દો.’ અપ્સરાએ તથાસ્તુ કહ્યું. બીજા કાળીયાએ કહ્યું, ‘મને સૂરજ જેવો ધોળો બનાવી દો.’ અને ત્રીજાને પૂછવામાં આવ્યું કે તારી ઈચ્છા શું છે? તો તેણે કહ્યું, ‘આ બંને જણાને મારા જેવા કાળા બનાવી દો.’

આમ અઠવાડિયું વીતી ગયું. ગામમાં લગ્ન પ્રસંગ આવ્યો. મુલ્લા લગ્ન પ્રસંગ આવે એટલે કે તરત જ નવાબ જેવા બની જાય. સવારનો નાસ્તો કરવાનો ટાઈમ શરૂ થયો. બધા લોકો નાસ્તો કરતા હતા. મુલ્લાએ મનમાં કહ્યું કે અત્યારે ઝાપટીશું તો પછી જમણવારમાં શું ખાઈશું? એમ વિચારી નાસ્તો કરવા બેઠા ત્યારે તેમણે જોયું કે એમની પાછળ એક માણસ નાસ્તો કરતો હતો. તે આમ જુએ તેમ જુએ અને સૂકો મેવો ખિસ્સામાં સરકાવી દેતો. ક્યારનુંય મુલ્લા જોતા હતા. ઝટ દઈને મુલ્લા ઊભા થયા

અને પાણીનો કુંજો લઈ આવ્યા. અને પાણી પેલાના ખિસ્સામાં નાખવા માંડ્યું. પેલા માણસે કહ્યું કે મુલ્લા ગાંડા થઈ ગયા છે કે શું? મુલ્લાએ કહ્યું કે ખિસ્સાને ખાધા પછી તરસ ન લાગે, તે પૂરી કરવા આવ્યો છું.

હજી બપોરનો જમવાનો સમય બાકી હતો. તેમણે વિચાર્યું લાવ કશુંક કામ કરું. તે બહાર ગયા ને કામ કરીને પાછા આવ્યા ત્યારે દ્વારપાલે એમને રોક્યા. દ્વારપાલે કહ્યું કે પછી આવજે ભીખારી. મુલ્લા નસુરુદીન ઝટ ઘરે ઉપડ્યા. નવાબ જેવા બની ગયા. અને પાછા આવ્યા ત્યારે દ્વારપાલે તેમને સલામ ભરી. તેઓ અંદર ખાવા ઉપડ્યા. ત્યાં તો બધા લોકો એમને મળવા આવી ગયા અને સારું સારું જમણ આપવા માંડ્યું. મુલ્લા નસુરુદીને કશું ખાધું નહીં અને પોતાના માથામાંથી પાઘડી ઉતારી જમણ સામે ધરી દીધી. બધા વાત જાણવા ઉત્સુક થયા. આમ કેમ કરો છો? મુલ્લાએ જવાબ આપ્યો જ્યારે હું ભીખારી જેવો લાગતો હતો ત્યારે મને રોકવામાં આવ્યો અને જ્યારે નવાબ બનીને આવ્યો ત્યારે તેણે મને સલામ ભરી. તેથી આ નવા કપડાંને જમણ કરવાનો હક્ક છે. એમ કહી મુલ્લા નસુરુદીન ચાલ્યા ગયા.

૪. કીડી અને હાથી

(રાજપૂત મમતા, અંધ કન્યા પ્રકાશ ગૃહ, અમદાવાદ)

એક જીવજંતુ નામનું ગામ હતું. તે ગામમાં ઘણા બધા પ્રાણીઓ રહેતા હતા. તેમાં કીડી અને હાથી પણ રહેતા હતા. તે બંને ખૂબ જ પાકા મિત્ર હતા. તેઓ સાથે રમતા, ફરતા અને શાળાએ પણ સાથે જ જતા. કેટલીકવાર કીડી હાથી માટે સરસ મજાનો નાસ્તો બનાવીને લાવતી. બંને સાથે મળીને ગૃહકાર્ય કરતા. કીડી અને હાથી એકબીજા વગર રહી શકતા ન હતા.

એક દિવસ બંનેએ વહેલી સવારે મંદિર જવાનું નક્કી કર્યું. બંને ઘરની બાજુમાં આવેલા ડાયનાસોર બગીચામાં ભેગા થયા અને કીડીબહેને પોતાનું સ્કૂટી ચાલુ કર્યું. હાથી પાછળ બેસી ગયો. અધવચ્ચે પહોંચ્યા હતા ત્યાં જ પાછળના ટાયરની હવા ફૂસ કરતી નીકળી ગઈ. સ્કૂટીને પંચર કરાવવા મૂકવી પડી. કીડી અને હાથી પગપાળા મંદિરે પહોંચ્યા. તેમણે પોતાના ચંપલ બાજુમાં મૂક્યા. દર્શન કરતા કીડી બોલી, હાથી જરા જલ્દી કરજે. નહીંતર કોઈ મારા ચંપલ લઈ જશે. હાથી કહે, જો ઉતાવળ કરીશ નહીં. ચાલને આપણે અહીં થોડીવાર બેસીએ. હાથી પણ કીડીને મનોમન પ્રેમ કરતો હતો.

હાથી કીડીને પૂછે છે 'શું હું તને ગમું છે? આપણા લગ્નની વાત ઘરમાં કરવી છે?' કીડી કહે 'મારા માતાપિતા પાસે સમય જ નથી. તેઓ આખો દિવસ ખાવાનું એકઠું કરવામાં જ વ્યસ્ત હોય છે. પણ તું ચિંતા ન કર. લગ્ન તો હું તારી સાથે જ કરીશ. મને પણ તું બહુ જ ગમે છે.'

હાથીડા રે હાથીડા,

રૂડા-રૂપાળા હાથીડા,

હું છું રૂપાળી નાની નાની કીડી.

એક દિવસની વાત છે. હાથી નોકરીએ જતો હતો. ત્યારે ભંયકર અકસ્માત થાય છે. બાજુના પાગલપન દવાખાનામાં લઈ જવામાં આવે છે. ગંભીર ઈજા થવાથી તેને કાચની પેટીમાં રાખવામાં આવે છે. આ વાતની જાણ થતાં કીડી બેબાકળી બની તરત જ દવાખાને દોડી આવે છે. કીડી ડોક્ટર સાહેબને આજીજી કરતાં કહે છે, સાહેબ જો લોહીની જરૂર પડે તો મને કહેજો, મારું બ્લડ ગ્રુપ 'ઓ પોઝીટવ' છે.

સમય જતાં હાથીની હાલત સુધરે છે અને બંને જણ વોટરપાર્કમાં ફરવા જાય છે. અચાનક કીડીને ઠંડી લાગે છે અને પાણીમાંથી બહાર આવી જાય છે. બહાર આવીને જુએ છે તો આ શું? તેના કપડાં ગાયબ થઈ ગયાં છે. એટલે કીડી હાથીને બૂમ પાડતા કહે છે, 'જરા બહાર આવ.' હાથી કહે 'કેમ શું થયું? કીડી મને ન્હાવા દે ને.' કીડી કહે 'પણ તું બહાર તો આવ.' કીડી હાથીને કહે છે 'તે ભૂલમાં મારી ચડી તો નથી પહેરી લીધી ને?' હાથી કહે 'મેં તારું કશું જ પહેર્યું નથી.' આવા હાથી અને કીડીના ઘણા યાદગાર કિસ્સા છે. પછી હાથીના ઘરવાળા કીડી સાથે લગ્ન કરવાની ના પાડે છે. કીડી અને હાથી બંને રડવા લાગે છે. હાથીના પિતા એક શરત કરે છે કે હાથીના જૂંડ અને કીડીના જૂંડ વચ્ચે યુદ્ધ થાય, તેમાં જે વિજેતા થાય તેનો નિર્ણય સાચો ગણાય. પિતાની વાત સાંભળી હાથીએ કહ્યું, મને શરત મંજૂર છે. હાથીના જૂંડને લાગતું હતું કે અમે જ વિજેતા બનીશું. કીડીના ખાનદાનનું તો નામોનિશાન મીટાવી દઈશું. તે કીડી તેના મનમાં સમજે છે શું? અમારા ભોળા હાથીને ફસાવીને લઈ જશે એવું તો અમે ક્યારેય નહીં થવા દઈએ. હાથી આગળ કીડીની શું વિસાત.

કીડીના જૂંડમાં એક સમજદાર કીડી પણ હતી. તે ખૂબ જ વૃદ્ધ હતી. પણ તે ખૂબ ચાલાક હતી. તેણે કીડીનાં જૂંડને કહ્યું, યુદ્ધમાં જીતવાનો એક જ ઉપાય છે. આપણે આ કામ બળથી નહીં પણ કળથી કરીશું. કારણ કે આપણી પાસે બળ નહીં પણ સમજદારી તો છે એટલે આપણે હાથીના કાનમાં જઈ તેમને ચટકા ભરીશું

પછી યુદ્ધના વખતે બધી કીડીઓ હાથીના કાનમાં ધૂસી ગઈ અને ચટકા ભરવા લાગી. હાથીઓનું ટોળું ત્રાહિમામ પોકારી ઊઠ્યું. અંતે હાથીનું ઝૂંડ હારી ગયું. કીડીનું ઝૂંડ જીતી ગયું. હાથીના પિતાની શરત મુજબ હાથી અને કીડીના લગ્ન થાય છે. બંને પરિવાર કીડી અને હાથીને આશીર્વાદ આપે છે. હાથી અને કીડી સુખી જીવન ગાળે છે.
હા .. હા.. હા..

મૂર્ખ મદદગાર :

એક દિવસ એક માણસ ઝાડ પર ચઢી ગયો. થોડીવાર પછી તેને લાગ્યું અહીંથી ઉતરવું સહેલું નથી. તેણે નીચે ઉતરવા ઘણી કોશિશ કરી. પરંતુ તે ખાસ મહેનત ન કરી શક્યો. હવે તેની પાસે એક જ રસ્તો હતો કે તે ઝાડ પરથી કૂદકો મારે. પણ ઝાડ ખૂબ જ ઊંચું હતું. તેથી તેને લાગ્યું કે જો કૂદવાનો પ્રયત્ન કરીશ તો મને વાગી શકે છે. કોઈ પણ રસ્તો ન દેખાતા તેણે પસાર થતા લોકોની મદદ માંગી. ત્યાં લોકોની ભીડ જમા થઈ ગઈ ત્યારે ભીડમાંથી એક કાકા બહાર નીકળ્યા અને બોલ્યા, તમે ગભરાશો નહીં. હું કંઈક કરું છું. કાકાએ રસ્સીનો એક છેડો લટકાયેલ વ્યક્તિને આપ્યો અને કહ્યું આ છેડો કમર પર કસીને બાંધી દે. આ જોઈ આજુબાજુના લોકોએ કહ્યું કે આ કેવો ઉપાય છે? થોડી જ ક્ષણોમાં કાકાએ બીજો છેડો પકડીને ખેંચ્યો. એવું કરતા જ ઝાડ પરથી પેલો માણસ ધડામ કરતા નીચે પડ્યો. ઊંચાઈ પરથી પડવાને કારણે તેને ખૂબ જ વાગ્યું. લોકો કાકા પર ખૂબ જ ગુસ્સે થયા અને બોલ્યા, મૂર્ખ માણસ તે આ શું કર્યું? કાકાએ ભોળપણથી કહ્યું, મેં પહેલા પણ એક માણસનો જીવ આ રીતે જ બચાવ્યો હતો. મેં આ જ ટેકનિક તે વખતે પણ અપનાવી હતી, પણ અત્યારે યાદ નથી કે કૂવામાંથી બહાર કાઢવા કે ઝાડ પરથી ઉતારવા અપનાવી હતી!

નામ : દર્શા રાજેશ કિકાણી

જન્મ : ૧૦-૦૮-૧૯૫૭, અમદાવાદમાં

અભ્યાસ : B.Sc., M.B.A.(IIM-A), LLB, FCS, ACIS (London)

વ્યવસાય : ૧૭ વર્ષ કંપની સેક્રેટરી તરીકે વડોદરામાં પ્રેક્ટિસ કરી છે. બે વર્ષ રિલાયન્સ-ADAG - મુંબઈમાં વાઈસ પ્રેસિડેન્ટ લીગલના હોદ્દા પર કામ કર્યા બાદ તેઓ ગુજરાતી અને હિંદી ભાષાઓ શીખવવાના સોફ્ટવેર બનાવવામાં કાર્યરત હતાં. હાલ સામાજિક કાર્યોમાં પ્રવૃત્ત છે.

શોખ : શાસ્ત્રીય સંગીત સાંભળવું, વાંચન, ચાલવું, તરવું અને મુસાફરી.

સંપર્ક : ૧૦, સંજયપાર્ક, સુંદરવન પાછળ,
સેટેલાઈટ રોડ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૧૫
ફોન : ૯૮૨૫૪૮૨૯૪૬

મૌલિક રીતે વિચારવા અને રચનાત્મક લખવા માટે બાળકોને પ્રોત્સાહિત કરવા યોજેલ વાર્તા લેખન સ્પર્ધાના અમારા પ્રથમ અને સુખદ અનુભવમાંથી પ્રેરણા લઈ આ વર્ષે પણ અમે વાર્તાસ્પર્ધા યોજી અને વિજેતા વાર્તાઓ 'વાર્તામિળો-૨' નામથી આપના હાથમાં છે. આ વર્ષે હિંમત કરી હાસ્ય વાર્તા લેખનનો થોડો અઘરો વિષય રાખ્યો અને આ વખતના ત્રણ મુખ્ય વિષયો : વડીલો સાથેના સંવાદો, લગ્નનાં તોફાનો, પંડિતો.

To

From :
Aapnu VicharValonun
406, Veemurti Complex,
Opp. Oxford Tower,
Gurukul Road, Memnagar,
Ahmedabad-380 052